

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

Karmen Fink

Posredovanje literature v predšolskem obdobju
Diplomsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Boža Krakar Vogel

Ljubljana, november 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

Karmen Fink

Posredovanje literature v predšolskem obdobju
Diplomsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Boža Krakar Vogel

Ljubljana, november 2015

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, red. prof. dr. Boži Krakar Vogel, za vse strokovne nasvete, spodbudne besede in komentarje, ki so me usmerjali pri pisanju diplomskega dela. Hvala za vso potrpežljivost, ki jo je imela z menoj, saj je diplomsko delo nastajalo počasi.

Zahvaljujem se moji družini, ki me je ves čas študija spodbujala in mi vlivala moči, da sem uspešno prebrodila čez vse čeri. Le oni vedo, da ta pot ni bila lahko, a vem, da je bilo vredno vztrajati.

Hvala malčkom Petrovega vrtca, da mi vsak dan znova rišejo nasmeh na obraz in potrjujejo mojo odločitev za vzgojno-izobraževalno delo. Vsakič znova so me dvignili in mi dali moči, da nisem »vrgla puške v koruzo« in sem nadaljevala s tem, za kar sem se pred leti odločila. Hvala moji nekdanji sodelavki in življenjski mentorici Joži Merlak, vzgojiteljicam in direktorju zavoda Jožetu Račkiju, za vso potrpežljivost in spodbudne besede.

Na koncu pa še velika zahvala vsem, ki ste verjeli vame in si upali z mano sanjati o tem dnevu.

Diplomsko delo posvečam dedku Jožetu, ki žal ni dočakal mojega diplomskega dela, a me je do zadnjega spodbujal in spremljal.

Karmen

»Daj vsakemu dnevu priložnost, da bo najlepši v tvojem življenju.«

(Mark Twain)

POVZETEK

Diplomsko delo z naslovom *Posredovanje literature v predšolskem obdobju* je sestavljeno iz dveh delov: iz teoretičnega dela in analitičnega dela, v katerem smo zbrali primere opazovanj posredovanja literature predšolskemu otroku. V teoretičnem delu smo opredelili kriterije, ki so namenjeni posrednikom pri izbiri kakovostne literature za otroke. Opredelili smo tudi razmerje med profesionalnim in neprofesionalnim posrednikom ter poglobljeno pogledali načine posredovanja literature. S pomočjo obdobja bralnega razvoja smo spoznali, česa so otroci sposobni na posamezni razvojni stopnji in kakšno literaturo jim lahko ponudimo, da bomo dosegli zastavljene cilje. Na koncu smo se osredotočili še na faze didaktične komunikacije, po katerih poteka obravnava umetnostnih besedil.

Zaradi specifičnosti obravnavane teme smo se odločili, da bomo v diplomski nalogi opazovali posrednike pri podajanju literature v vrtcu. Posredovanje literature smo opazovali v jasličnem oddelku, kombinirani skupini in v krajevni knjižnici. V vseh primerih so literaturo podajali profesionalni posredniki. Uvodni teoretični del je služil za ogrodje analizi opazovanj. Pri analizi smo se osredotočili predvsem na način podajanja literarnega dela, na posrednika in na faze didaktične komunikacije.

Ključne besede: literatura, posrednik, otrok, faze didaktične komunikacije, bralni razvoj.

ABSTRACT

The diploma thesis with the title *Mediation of literature in the preschool period* is combined of two parts: the introductory theoretical and analytical part, where the cases of observing mediation of literature to the preschool children are gathered. In the introductory theoretical part, we defined criteria that are used by mediators to select qualitative literature for children. We also defined the relation between professional and unprofessional mediators and took a closer look into the different ways of mediating literature. Over the period of the reading development, we became aware of what children are capable on the individual development stage and what kind of literature can we offer them to achieve certain goals. We have finally focused on the phases of didactical communication, where the discussion about fiction texts takes place.

We have also decided to observe mediators at presenting literature in nursery school. We observed the mediation of literature in the nursery department, combined group and in the local library. Literature was presented by professional mediators in all cases. The introductory theoretical part served as the framework of the observation analysis. In the analysis we especially focused on the way of presenting the literary work, the mediator and the phases of didactical communication.

Key words: literature, mediator, child, phases of didactical communication, reading development.

KAZALO

1 UVOD	1
2 LITERATURA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU – KRITERIJI.....	3
3 POSREDNIKI LITERARNEGA DELA	7
3.1 STARŠI KOT POSREDNIKI LITERARNEGA DELA	9
3.2 VZGOJITELJI KOT POSREDNIKI LITERARNEGA DELA.....	10
4 NAČIN POSREDOVANJA LITERARNEGA DELA	11
4.1 PRIPOVEDOVANJE	11
4.2 INTERPRETATIVNO BRANJE.....	13
4.3 DRAMATIZACIJA KNJIŽEVNEGA DELA	14
5 OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA – BRALNI RAZVOJ	15
5.1 PREDJEZIKOVNO OBDOBJE ALI DOBA PRAKTIČNE INTELIGENCE	16
5.2 OBDOBJE INTUITIVNE INTELIGENCE	18
5.3 OBDOBJE KONKRETNIH, LOGIČNIH INTELEKTUALNIH OPERACIJ	20
5.4 OBDOBJE ABSTRAKTNE INTELIGENCE.....	21
6 FAZE DIDAKTIČNE KOMUNIKACIJE.....	22
7 PRIMERI POSREDOVANJA LITERARNEGA DELA OTROKOM V VRTCU	25
7.1 PETROV VRTEC	25
7.1.1 POSREDOVANJE ZGODBE OTROKOM V SKUPINI »OVČKE«.....	26
7.1.2 POSREDOVANJE ZGODBE OTROKOM V SKUPINI »MUCE«	30
7.1.3 PRAVLJIČNA URICA V KRAJEVNI KNJIŽNICI	39
8 SKLEP	42
9 LITERATURA IN VIRI	45
10 PRILOGA	48
A OBRAZEC ZA OPAZOVANJE.....	48
B BESEDILA PRAVLJIC	50

1 UVOD

»Ali mi prebereš pravljico?« je eno izmed najpogostejših vprašanj, ki ga postavijo otroci¹ v vrtcu. Otrok in knjiga sta že v predšolskem obdobju zelo povezana. S pripovedovanjem dojenčku, malčku začnejo starši vzpostavljati odnos do zgodbe oziroma knjige. Odnos se začne krepiti ob prvem stiku s knjigo, kjer otrok najprej zgolj opazuje slike, nato sprašuje po neznanih predmetih, ki jih vidi v knjigi in se na koncu seznanja s slikanico v pravem pomenu besede (Haramija 1999: 193). Tu imajo pomembno vlogo starši, kot prvi pomembni drugi, saj so oni tisti, ki otroka že od rojstva seznanjajo s socialnimi vzorci, vrednotami in okoljem, v katerega so se rodili (Lepičnik Vodopivec 2012: 10). Oni so tisti, ki otroku prvi povedo pravljico. S svojim zanimanjem za literaturo lahko zanimanje vzbudijo tudi pri otroku in ga spodbujajo k razvoju v odgovornega mladega bralca. Z otrokovim vstopom v vrtec se skrb za otrokov bralni razvoj prenese tudi na vzgojitelje kot otrokove pomembne druge. Vzgojitelji, ki naj bi bili profesionalni posredniki literature, so tisti, ki v predšolskem obdobju prevzamejo nalogo za širjenje in spodbujanje bralne kulture pri otrocih in starših.

V teoretičnem delu diplomske naloge smo poglobljeno pogledali in opisali strokovne kriterije, po katerih vzgojitelji in knjižničarji izbirajo literaturo, ki jo bodo posredovali otroku. Kriteriji so nam lahko v pomoč pri izbiri knjige, saj je pomembno, da posežemo po kakovostni slikanici, ki bo otroku ponudila nova spoznanja, ki mu bodo v pomoč pri njegovem dozorevanju. Poleg kriterijev predstavljajo pomembno vlogo tudi posredniki literarnega dela. D. Haramija (1999: 319) loči dve vrsti posrednikov, in sicer profesionalne in neprofesionalne. Profesionalni posredniki so vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev in knjižničarji. To so ljudje, ki so izšolani za posredovanje literature, poleg tega pa jih pri izbiri knjižnih del vodi načrt, ki vsebuje vsebino, cilje, načela in metode dela. Vlogo neprofesionalnih posrednikov opravljajo starši, stari starši in drugi doma, ko otroku berejo pravljico. Pri izbiri literature običajno ne upoštevajo ciljev, vsebin in metod dela (zajetih v kurikulumu); najpogosteje vodilo za neprofesionalne posrednike namreč

---

¹ V diplomskem delu bom uporabljala samostalnik otrok v ed. in mn.. Samostalnik otrok bom v ednini uporabljala takrat, ko bom pisala o otrokovem razvoju in njegovih značilnosti v predšolskem obdobju iz strokovnega vidika. Množinsko obliko bom uporabljala, ko bom navajala primere iz vrtca, kjer poteka posredovanje literature v večini primerov skupini otrok.

predstavljajo vizualna podoba knjige in priporočila bralcev. Od posrednika je tudi odvisno, na kakšen način bo izbrano literaturo posredoval otroku.

V diplomski nalogi smo opisali zgolj tri načine, saj so se ti pojavili pri vzgojiteljih in knjižničarki. Zgodbo lahko pripovedujemo, interpretativno beremo ali jo otrokom posredujemo v obliki dramske zgodbe.

Kakšno knjigo bomo izbrali in na kakšen način jo bomo posredovali otroku, je odvisno tudi od njegovega razvoja, starosti in sposobnosti sprejemanja literarnega dela. Zato smo se v teoretičnem delu naloge dotaknili tudi bralnega razvoja, ki ga po M. Kordigel delimo na predjezikovno obdobje ali dobo praktične inteligence, obdobje intuitivne inteligence, obdobje konkretnih, logičnih intelektualnih operacij in obdobje abstraktne inteligence (Kordigel 1994: 70). M. Kordigel se je pri opredelitvi bralnega razvoja naslonila na Piagetova spoznanja o razvojni psihologiji. Pri opazovanju vzgojnega dela smo si pomagali s fazami didaktične komunikacije, ki opredeljujejo potek obravnave umetnostnih besedil. Zaporedje faz je določeno in ustaljeno, a se od izvedbe do izvedbe posamezne faze prilagajajo vsebini.

V drugem delu diplomske naloge smo analizirali opazovanja, ki smo jih izvedli v vrtcu. Opazovanja so potekala v jasličnem oddelku, ki ga obiskujejo otroci od enajstega meseca do drugega leta starosti, v kombinirani skupini, ki jo sestavljajo različno stari otroci (od drugega leta pa vse do vstopa v šolo), in v krajevni knjižnici. V analizo opazovanj smo vključili faze didaktične komunikacije, posrednike, način posredovanja literature, bralni razvoj otroka in posledično kriterije, na podlagi katerih so knjižničarka in vzgojitelja izbrali zgodbo. Faze didaktične komunikacije so nam bile pri opazovanju v veliko pomoč, kljub temu da posredovanje literature v predšolskem obdobju ne poteka nujno po njihovem zaporedju oziroma na takšen način. S tem mislimo predvsem na to, da vse faze niso toliko razdelane in široko opredeljene, kot so v osnovni ali srednji šoli.

V sklepnem delu diplomske naloge smo zapisali ugotovitve, do katerih smo prišli z opazovanji in iskanjem vzporednic v literaturi.

2 LITERATURA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU – KRITERIJI

Književna vzgoja je v *Kurikulu za vrtce* (1999) opredeljena znotraj vzgojnega področja jezik. Področje je opredeljeno z globalnimi cilji – o razumevanju jezika kot temelju lastne identitete – ter z izobraževalnimi, funkcionalnimi in vzgojnimi cilji. Dejavnosti so znotraj področja razdeljene na dva dela, in sicer na dejavnosti od 1. do 3. leta in od 3. do 6. leta.

V vrtcu se poleg načrtovanih in usmerjenih dejavnosti pojavljajo tudi priložnosti za »neformalne« bralne dejavnosti, ki se v vrtcu dogajajo vsakodnevno (Haramija 2012). Otroku podajajo literaturo tako vzgojitelji kot starši in pri tem je zelo pomembno, da se tako eni kot drugi zavedajo kriterijev, ki nam nakazujejo, ali je knjiga kakovostna ali ne. Ne glede na to, da gre za mlajšega naslovnika/poslušalca, se moramo zavedati, da ni vsaka knjiga dobra knjiga in da vsaka knjiga otroku ne more odpreti novih obzorij, ki mu pomagajo pri njegovem dozorevanju (tako emocionalnem kot intelektualnem).

D. Haramija (2012) navaja naslednje najpomembnejše kriterije, ki so nam v pomoč pri izbiri knjig za predšolske otroke:

- **kakovost dela (spoznavna, etična, estetska vrednost besedila in ilustracij),**
- **skladnost s kurikulumom, razvijanje različnih metod ob spoznavanju literature,**
- **razmerje med branjem domače in prevedene literature,**
- **razmerje med branjem kanonske (klasične) in sodobne literature,**
- **primerne vsebine glede na starost otroka,**
- **primerne oblike knjige,**
- **primerne dolžine besedila,**
- **upoštevanje drugih dejavnikov (npr. letni časi, tema, interes otroka itd.).**

Kriterij **kakovosti** lahko najbolje opredelimo z besedami J. Kosa (2001: 35), ki označi bistvo besedne umetnosti kot »istovetno z literarnoumetniško strukturo, v kateri se spoznavna, estetska in etična komponenta združujejo v celoto, ki je več kot samo vsota vsega trojega«. Poudariti je potrebno, da pri obravnavi literarnega dela ne gre zgolj za iskanje vzgojnega cilja v branem besedilu, saj lahko to kaj hitro zaide v moraliziranje. Pri iskanju/izbiranju literarnega dela za predšolske otroke moramo biti pozorni na samo

besedilo – to naj bi bilo bogato s tropi in figurami, ki so osnovne sestavine umetniškega jezika, obenem pa je pomembno, da je besedilo primerno otrokovi starosti. Posebej moramo biti pozorni na etično komponento literarnega dela, kar pomeni, da vzgojitelj, ki posreduje literarno delo v vrtcu, izbere takšno delo za branje, ki ne zbuja nestrpnosti zaradi rasnih, verskih, spolnih in drugih razlik med ljudmi. Res pa je, da je dandanes na voljo vse več knjig, ki izpostavljajo drugačnost, a obenem poudarjajo, da je potrebno drugačnost in drugačne sprejemati (npr. Punčka in velikan). V knjigah, namenjenih predšolskim otrokom, ob besedilu pogosto najdemo ilustracije, ki dajo literarnemu delu svojstven pečat. Pri obravnavi in izbiri slikanic in knjig moramo pozornost usmeriti tudi na kakovostne ilustracije.

Vse že zgoraj omenjene lastnosti, ki so zelo pomembne pri izbiri knjige za otroke, je I. Saksida (Saksida v Nared 2013) opredelil znotraj kriterijev kakovostne slikanice. Po njegovem mnenju so temeljna merila, ki jih je potrebno upoštevati pri izbiri knjige, večpomensko kakovostno besedilo, vsebinska raznovrstnost (beremo klasično, sodobno čtivo, igriva, humorna, pravljlična besedila, hkrati pa tudi realistična in problemska besedila), kakovostna likovna govorica (ilustratorjev avtorski slog, inovativne likovne tehnike), součinkovanje besedila in ilustracije (ilustracija dopolnjuje tekst ali pa mu doda nove razsežnosti) in zahtevnost književnega besedila (besedila niso pretežka ali prelahka, pri tem pa ima pomembno vlogo posredovalec – vloga sobralca in sogovornika) (Nared 2013).

Za kriterij **skladnost s kurikulumom in razvijanje različnih metod ob spoznavanju literature** lahko potegnemo vzporednice z metodami, ki jih v knjigi Didaktika mladinske književnosti (2008: 88–94) navaja M. Kordigel Aberšek; te metode so metoda večkratnega branja, metoda družinskega branja, metoda branja na deževen dan, metoda branja v nadaljevanjih ter metoda žepne pravljice.

Metoda večkratnega branja istega besedila predvideva, da učitelj besedilo prebere tolikokrat, kolikokrat si ga otroci zaželijo. Otroci v vrtcu vsakodnevno izrazijo željo po branju oziroma poslušanju pravljice, ki so jo slišali že vsaj trikrat. Nam morda ni več zanimiva, vendar njim je. Otroku se z vsakim ponovnim branjem odpirajo nova obzorja. Otroku se lahko v literarni lik vživi šele, ko razume dogajanje na motivno-tematski in jezikovni ravni literarnega besedila.

M. Kordigel Aberšek (2008: 89) navaja vsaj tri razloge, zaradi katerih otroku ne smemo reči ne, ko nas prosi, da mu preberemo pravljico še enkrat. Kot prvi razlog navaja, da je potrebno ohraniti in razvijati naklonjenost do literature. Pri otroku je potrebno spodbujati njegovo željo po srečanju z literaturo, prav tako pa tudi izraženo literarno-estetsko potrebo, ki se navezuje na vzgojni cilj književne vzgoje, ki pa ga ne smemo zanemariti. Drugi razlog, zaradi katerega bi otroci morali poslušati že znane pravljice, je ta, da pri majhnem otroku literarno-estetsko doživetje izvira iz srečanja z znanim, kar pomeni, da se zdi otroku pravljica po drugem, tretjem (itd.) poslušanju lepša kot ob prvem. Kot tretji razlog M. Kordigel Aberšek (prav tam) navaja načelo prepoznavanja znanega. Otrok nam bo lahko obnovil pravljico ob ilustracijah, če bo pravljico res dobro poznal.

Z **metodo branja v nadaljevanjih** otroku predstavljamo daljša besedila po poglavjih ali kratka prozna besedila po zaključenih enotah (vsaka zgodba je zase zaokrožena celota). Načeloma se isti glavni lik pojavlja v vseh zgodbah ali pa besedila povezuje kakšna druga povezovalna komponenta literarnega dela (npr. isti književni prostor, ista poklicna pripadnost literarnega lika).

Branje na deževen dan je metoda branja, ko si vzgojitelj vnaprej pripravi zgodbo, ki jo bo bral, ko bo zunaj slabo vreme. V tem primeru gre za posebno branje, pri katerem poskušamo ustvariti prijetno, domače vzdušje, ki da prebranemu še večjo vrednost.

Žepna pravljica je metoda, ki od otrok zahteva, da prebrano zgodbo narišejo na list papirja, ki ga nato zložijo in ga shranijo v žep. Namen te metode je, da otrok doma ob ilustraciji, ki jo je narisal sam, zgodbo pripoveduje domačim.

Metoda družinskega branja ni namenjena temu, da bi starše kontrolirali ali (kaj, koliko in kdaj) berejo otroku, temveč je njen cilj spodbujanje branja kakovostnih knjig tudi doma (in ne samo v vrtcu).

Kriterij razmerja med branjem domače in prevedene literature nas spodbuja k temu, da posegamo po domači literaturi, ki so jo ustvarili domači avtorji. Slovensčina na Slovenskem ni le jezik okolja, temveč je tudi uradni jezik države, v kateri živimo.

D. Haramija in J. Batič zagovarjata stališče, da naj bi otrok v slikaniški dobi bralnega razvoja (vsaj v vrtcu in šoli) spoznal več izvirnih slovenskih del kot prevodov, ker so

prevodi ravno na jezikovnem nivoju včasih problematični, domača literatura pa je sama po sebi že del kulturne dediščine države (Haramija in Batič 2013: 12).

Kriterij razmerja med branjem kanonske (klasične) in sodobne literature nas spodbuja k temu, da otroke seznanimo tako s kulturno dediščino kot s sodobno literaturo. Obstajajo literarni liki, ki so del dediščine in jih je vzljubilo več generacij otrok, ter liki in teme, ki se pojavljajo v sodobni literaturi in jih starejše generacije niso poznale. Otroku moramo ponuditi obe možnosti.

Kriterij primerne vsebine glede na starost otroka: otroke v predšolskem obdobju zanimajo predvsem teme kot so npr. družina in družinski odnosi, drugačnost in njeno sprejemanje, prijateljstvo, čustveni odnosi in dožemanje le-teh ter otroštvo.

Kriterij primerne oblike knjige nas usmerja k temu, da otroku literaturo posredujemo postopno, kar pomeni, da postopno prehajamo od zgibanke preko slikanice do ilustrativne knjige. Za otroke so v najzgodnejšem obdobju primerne predvsem zgibanke (leporelle), ki predstavljajo most med igračo in knjigo. V njih je več ilustrativnega kot jezikovnega gradiva. Sledi obdobje, ko je najprimernejša oblika knjige slikanica, za katero velja, da je literarno-likovni monolit – ne glede na to, kolikšen delež zavzema ilustracija in kolikšen besedilo. Ob koncu predšolskega obdobja otrokom ob slikanicah ponujamo tudi ilustrativne knjige (več besedila, manj ilustracij), ki pa postanejo temeljno otrokovo čtivo ob opismenjevanju.

3 POSREDNIKI LITERARNEGA DELA

Otrok potrebuje v predšolskem obdobju ob sebi osebo, ki ga bo vpeljala v svet besede, v svet branja, svet jezika, saj sam tega v tem obdobju ni zmožen. Pri tem odigrajo pomembno vlogo starši, ki so otrokovi prvi vzgojitelji, nato vzgojitelji v vrtcih, kjer se otroci s knjigami srečujejo skozi področje jezika. V Kurikulu za vrtce (1999: 31) opredeljujejo predšolsko obdobje kot čas zblíževanja s knjigo kot pisnim prenosnikom ter zgodnjega navajanja na rabo knjige.

D. Haramija (1999) v svojem članku Književnost v predbralnem obdobju otrokovega razvoja navaja izsledke raziskave, ki pravijo, da otroci v večini niso sposobni samostojnega branja vse do osmega leta starosti, nekateri strokovnjaki pa so celo mnenja, da naj bi imel otrok ob sebi posrednika pri branju vse do desetega leta starosti. Imeti posrednika v odnosu med otrokom in knjigo pomeni, da otrok nima neposrednega stika s književnim besedilom. Poleg tega se otrok znajde v podrejenem položaju do posrednika, saj posrednik besedilo obvladuje samostojno, ga torej pozna, otrok pa je zaradi nezmožnosti samostojnega branja literature odvisen od njega (prav tam). V predšolskem obdobju gre otroku zlasti za zadovoljitev predvsem estetskih in etičnih potreb, zato posrednik na silo ne uvaja novih besedil. Poleg tega ima otrok premalo izkušenj s samostojnim izbiranjem literature, zato ima posrednik nalogo, da izbere literaturo, ki je primerna otrokovi starosti, njegovemu razvoju ter velja za kakovostno slikanico. (Haramija 2000)

Vemo, da se otroci v vrtčevskem obdobju srečujejo z literaturo preko odraslih oseb. Haramija (1999: 319) loči dve vrsti posrednikov, in sicer **profesionalne** in **neprofesionalne**.

Profesionalni posredniki so izšolani za posredovanje literature (to so vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev, učitelji in knjižničarji). Ti posredniki so pri izbiri in posredovanju literature bolj kompetentni od neprofesionalnih, saj jih pri izbiri književnih del vodi načrt, ki vsebuje vsebino, cilje, metode dela in predvideva povezovanja z drugimi umetnostnimi področji. Vzgojitelji se morajo v vrtcih opirati na kurikulum oziroma morajo imeti natančno zastavljene cilje književne vzgoje. Književna vzgoja, ki se izvaja v institucijah, bi morala biti ravno zaradi vnaprej postavljenih ciljev in priprav profesionalnega

posrednika na posredovanje književnega dela bistveno boljša kot književna vzgoja, ki jo izvajajo neprofesionalni posredniki (Haramija 1999: 320).

Neprofesionalni posredniki so tisti, ki niso izšolani za posredovanje književnih del. Mednje sodijo vse osebe, ki že od otrokovega rojstva skrbijo za otrokov stik z literaturo in spodbujajo njegovo ljubezen do knjige. Besedila navadno izbirajo glede na privlačnost naslova, izgled knjige in ilustracij, ali pa se za knjigo odločijo na podlagi priporočil knjižničarja ali koga drugega.

Profesionalni in neprofesionalni posrednik imata enak cilj: otroku približati knjigo in zbuditi v njem ljubezen do književnosti, vendar pa se morata pri tem zavedati, da je otrok kot poslušalec odvisen od njiju (prav tam).

Če je otroku določena knjiga všeč, mu jo lahko preberemo večkrat, saj bo vsako ponovno branje pri otroku vzbudilo drugačne občutke. Nezaželenih strani se izogibamo oziroma jih ne vsiljujemo, prav tako ne posegamo po prezahtevnih delih, saj bi lahko bila ta za poslušalca intelektualno naporna. Pri izbiri književnega dela moramo upoštevati otrokovo starost in zmožnost koncentracije, saj predolga in prezahtevna besedila lahko pripeljejo do negativnega učinka. Oba posrednika se morata zavedati vloge, ki jo imata – da pri otroku spodbujata zanimanje za branje, saj bo to vplivalo na njegovo kasnejše branje.

D. Haramija (2008) omenja tudi predšolsko bralno značko. Pri tej sta profesionalni in neprofesionalni posrednik v enakovrednem razmerju in imata jasno postavljen cilj: brati otroku. Pri njegovem uresničevanju lahko profesionalni posrednik vpliva na neprofesionalnega in ga spodbuja, da otroku bere. V vrtcu, kjer smo izvedli opazovanja, imajo bralno značko. Vzgojitelji v vrtcu so dokazali, da lahko s pravilnim načinom in besedo, dodatnimi napotki in pojasnili dosežejo odlične rezultate. V šolskem letu 2012/2013 je bilo v projekt vključenih 15 otrok, v šolskem letu 2013/2014 pa jih je bilo vključenih že 33. Z načrtnim delom in spodbudami skozi celo šolsko leto je mogoče pri starših doseči kakovostne premike. Veliko pri vsem tem pa imajo tudi najmlajši, saj jih lahko vzgojitelji spodbudijo, da sami prosijo starše, naj jim preberejo knjigo. Vzgojitelj tako vzgaja dva bralca, neprofesionalnega posrednika in otroka kot bodočega bralca.

3.1 STARŠI KOT POSREDNIKI LITERARNEGA DELA

Starši so neprofesionalni posredniki, vendar so kljub temu zelo pomembni, saj ravno oni začnejo v predšolskem obdobju pri otroku spodbujati bralne izkušnje. Pri vsem tem je pomembna pozitivna čustvena naravnost staršev, prav tako sproščeno okolje, vse to pa navdušuje otroka za branje besedila. S tem mu starši sporočajo, da je to tudi za njih prijetna dejavnost. (Pečjak dr. 2006: 33) Starši, ki jim je branje postranska zadeva in ne uživajo v branju, otroku ne morejo predstaviti branja kot nekaj prijetnega.

V knjigi *Vzgajanje bralca* (2000) je P. Kropp pisal o vlogi staršev pri vzgoji bralcev. Po njegovem mnenju otroci potrebujejo starše, da:

- jim berejo;
- jih poslušajo, kako berejo, ko so še majhni;
- se z njimi pogovarjajo o branju, ko so starejši;
- jim omogočijo mirne trenutke, primerne za branje;
- kupujejo ali izposojajo knjige in drugo gradivo;
- sodelujejo z njihovimi vzgojitelji/učitelji;
- so jim zgled odraslega bralca in zanimanja za knjigo.

Otrok brez staršev ne bo mogel razviti naklonjenega odnosa do literature, saj so, kot smo že omenili, starši prvi, ki otroku omogočijo srečanje z literaturo. Starši imajo pomembno vlogo pri vzgoji bralca vse od otrokovega rojstva pa do obdobja mladostništva, saj lahko vplivajo na otroka in mu pomagajo pri gradnji njegovega odnosa do literature. Vsako obdobje ima svoje vzpone in padce, a od posrednikov je odvisno, ali bodo vzgojili bralca za celo življenje ali ne.

3.2 VZGOJITELJI KOT POSREDNIKI LITERARNEGA DELA

Starši so tisti, ki prvi vplivajo na otrokov bralni razvoj. Z otrokovo vključitvijo v vrtec si to nalogo delijo z vzgojiteljem. Vzgojitelji so obravnavani kot profesionalni posredniki, kar pomeni, da so poučeni bralci, ki so pri branju in posredovanju literature zlasti pozorni na vsebino in obliko besedila.

C. Zalokar Devjak (2000: 75) pravi, da lahko vsak vzgojitelj/učitelj nauči brati učenca, a le malo jih zna vzbuditi ljubezen do branja. Vzbuditi ljubezen do branja zanjo pomeni, da z otrokom najprej vzpostavimo odnos, ki upošteva otrokove potenciale – tako otrok ne bo zahteval poročila o knjigi, vzgojitelj pa mu bo zastonj daroval ljubezen do knjige.

D. Haramija (2004) opozarja na književne dejavnosti, ki lahko spodbujajo otrokovo naklonjenost do leposlovnih in informativnih knjig. Usmerjene jezikovne dejavnosti v vrtcu dajejo tudi dovolj priložnosti za »neformalne« bralne dejavnosti, ki lahko potekajo v vrtcu vsak dan. Vzgojitelji bi morali poleg otrok vzgajati tudi starše, saj so otroci pri prejemanju literature odvisni od posrednikov in njihove bralne kulture. Staršem je potrebno razložiti, da branje ni zgolj samo sebi namen, ampak da gre za dejavnost, ki se prepleta skozi naš vsakdan (branje navodil, voznega reda, reklam itd.). Pomembno je starše opozoriti tudi na bralno značko, obiske knjižnic skupaj z otroki, na iskanje in izposajo gradiva, na ogled predstav, branje iz bralnega nahrbtnika, ustvarjanje gledaliških predstav, udeležbe na pravljicnih uricah itd.

V prvi vrsti za otrokov bralni razvoj skrbijo vzgojitelji, a nič manj ni pomembna skrb za starše. Vzgojitelji morajo k branju spodbujati tudi starše, in sicer zlasti k čim bolj učinkoviti in pravilni izbiri literature za njihovega otroka. Vse to bo prispevalo k temu, da bodo starši posegli po knjigi tudi takrat, ko jih otrok za to ne bo prosil. Tu pa je že prva stopnica na poti vzgoje bralca za vse življenje.

4 NAČIN POSREDOVANJA LITERARNEGA DELA

Otroku besedilo najprej pripovedujemo (prozno besedilo pripovedujemo, pesem recitiramo, dramsko besedilo zaigramo z lutkami ali pripovedujemo tako, da spremenimo vezano besedilo v didaskalije). V predjezikovnem obdobju otrok šele zaznava svet okoli sebe in posrednik je tisti, ki otroku predstavlja ta svet, ga z njim seznanja. V tem obdobju posrednik ob kartonkah otroku pripoveduje in razlaga predvsem o predmetih in živalih, ki jih otrok pozna.

Šele kasneje se otrok začne seznanjati s slikanico, v kateri prevladujejo ilustracije in ima besedilo le vlogo usmerjevalca fabule. V nadaljevanju je otroku potrebno ponuditi predvsem zgodbe polne domišljije, glasbene pravljice in besedila v verzih. Poleg tega v predšolskem obdobju posegamo tudi po strokovni literaturi, ki je primerna za predšolskega otroka.

Otroku lahko literaturo posredujemo na različne načine. V nadaljevanju bomo opisali oziroma približje predstavili tri načine posredovanja, ki smo jih zasledili pri vzgojiteljih in knjižničarki, ko smo jih opazovali pri posredovanju literature predšolskim otrokom. Vzgojitelja in knjižničarka v krajevni knjižnici so pri posredovanju literature uporabili naslednje tri načine: **pripovedovanje, interpretativno branje in dramatizacijo književnega dela.**

4.1 PRIPOVEDOVANJE

Pripovedovanje ima pred branjem vrsto prednosti. Pripovedovalec ima z otrokovimi očmi neposreden stik, tega pa zelo težko nadomestimo, s katerim drugim načinom posredovanja literature otroku. Živo pripovedovanje je bolj sugestivno, saj lahko pripovedovalec (vzgojitelj, starš) svoje navdušenje prenese na poslušalca – tako preskoči iskra od vzgojitelja, starša na otroka ter se nato vrne nazaj (Kordigel Aberšek 2008: 185). Tega ne more nadomestiti še tako dovršeno branje v krogu s knjigo v roki, kakor tudi ne glas s CD-ja ali kasete ali poslušanje zgodbe prek televizijskega sprejemnika (Šircelj dr. 1972: 45). Ko sama pripovedujem otrokom, sem vsakič znova presenečena nad njihovo pozornostjo in koncentracijo, nad njihovo mimiko obraza, iz katere lahko razberem, ali otrok sprejema in sledi zgodbi, ki jo pripovedujem. Pripovedovanje književnega dela

omogoča, da hitrost pripovedi in opis detajlov prilagodimo skupini (interes, starost, psihosocialna struktura itd.). Poleg tega omogoča tesen telesni stik med pripovedovalcem in poslušalcem (lahko sedimo na tleh med otroki, lahko imamo otroka v naročju itd.), kar v otroku veča občutek varnosti in domačnosti ter mu omogoči, da vsebino sprejema in doživlja sproščeno (Merlak 1995: 32).

Tisti, ki zgodbo pripoveduje, je v primerjavi s tistim, ki jo bere iz knjige, svoboden. Ni mu potrebno gledati in strmeti v knjigo, ni mu treba biti pozoren na besede, stavke in odstavke, saj je pripovedovalec spojen z zgodbo. Pri pripovedovanju je pomembno, da se zgodbe ne naučimo na pamet, ampak jo »posrkamo« vase, asimiliramo. Pripovedovanje je iz tega vidika spontano in neprisiljeno, kar pripovedovalcu omogoči, da ustvari posebno vzdušje, odnos do zgodbe, do vseh tistih, ki ga poslušajo. Otroci poslušajo zgodbo bolj skoncentrirano, če se med njimi in pripovedovalcem razvije odnos, ki je enkraten, ki daje občutek varnosti in domačnosti. Pripovedovanje zgodbe omogoča posredniku, da svoje poslušalce ves čas spremlja, se jim prilagodi, če je to potrebno (npr. skrajša zgodbo, poudari določena mesta v zgodbi itd.). (Širčelj 1972: 46)

Pripovedujemo lahko brez pripomočkov (slik, knjig) in tako poudarimo odnos posrednik-zgodba-otrok. Pripovedujemo lahko tudi ob knjigi, ki nam v tem primeru služi za popestritev pripovedi. Za to obliko se pogosto odločimo takrat, kadar ima knjiga nekoliko nerazumljiv jezik, zlasti če so prehodi med odlomki za otroke predolgi in povzročajo, da koncentracija otroku hitro pade. V tem primeru se vzgojitelj (raje kot za branje) odloči za pripovedovanje ob ilustracijah. Zgodbo lahko pripovedujemo tudi ob slikah ali z risanjem zgodbe pred otrokovimi očmi. Za to obliko pripovedi se je odločila ena izmed vzgojiteljic. Pripovedovanje zgodbe je obogatila z lastno likovno dejavnostjo. S tem načinom je poudarila in vizualno ponazorila tiste dele pripovedi, ki so ji bili bližji, pomembnejši. Pomanjkljivost tega načina pripovedi (in tudi predhodnega) je vsekakor odsotnost očesnega stika med vzgojiteljem in otrokom. (Merak 1995: 32-33)

Pripovedovanje je način posredovanja književnega dela, ki ima zagotovo najboljši učinek na poslušalca, v našem primeru na otroka. Pripovedovalcu omogoča, da je v nenehnem stiku s poslušalci in jim tako omogoča večjo koncentracijo, s tem pa možnost za globlje doživljanje zgodbe. To pa je namen pripovedovanja.

4.2 INTERPRETATIVNO BRANJE

Interpretativno branje nam ponuja produktivni dialog med bralcem oziroma posrednikom in besedilom. Pri tem načinu branja se poudarja priprava na glasno branje pred poslušalci. Posrednik, v našem primeru vzgojitelj, se mora pred glasnim branjem pred otroki pripraviti doma (Kordigel 1994: 174). Zakaj je temu tako? Če se vzgojitelj doma pripravi, torej prebere slikanico, knjigo, se bo seznanil z zgodbo, kar mu bo omogočilo, da bo lahko v vrtcu, ko bo bral otrokom, spremljal, kako deluje zgodba na njih. Poleg tega ga v zgodbi ne more nič presenetiti, kar pa se lahko zgodi, če bralec ni pripravljen. Interpretativno branje mora biti estetsko branje, kljub temu da vzgojitelj ob branju opravlja še eno nalogo – opazuje recepcijo. Interpretativno branje mora otroku ponuditi, da literarno delo vidi in sprejme v bogastvu njegove spoznavne, estetske in etične strukturiranosti. Gre za trenutek, ko je stik z literarnim delom vir estetskega ugodja, trenutek, ko lahko govorimo o polnem literarno-estetskem doživetju v okviru otrokovih recepcijskih zmožnosti. (Kordigel Aberšek 2008: 186) O interpretativnem branju piše tudi K. Podbevšek (1994: 103-110), ki pravi, da se pri tej vrsti branja učiteljeva oziroma vzgojiteljeva vloga precej približa vlogi igralca. Kadar vzgojitelj bere knjigo otrokom, mora biti njegovo branje interpretativno. To pomeni, da branje napolnimo s čustvenim odnosom. Ko govorimo o interpretativnem branju, lahko rečemo, da gre za nekakšno nadgradnjo nevtralnega branja, kjer niso v ospredju toliko stavčni poudarki, zvočno barvanje besedila in čustvena povezanost z njim. S tem načinom branja se pri otrocih spodbuja umetniško doživljanje, saj gre za odsev razumskega in čustvenega branja. Pri tem pa moramo paziti, da se zvočna oblikovanost besedila ne oddvoji od jezikovne vsebine. To še posebno pride do izraza v pedagoškem poklicu in malo manj v igralskem, saj mora vzgojitelj še vedno pustiti nekaj prostora za otrokovo subjektivno interpretacijo prebranega. Interpretativno branje je samo po sebi neke vrste dogodek, na katerega se je potrebno vedno dobro pripraviti. (prav tam) K. Podbevšek (prav tam) piše o dveh postopkih priprav – o seznanjanju z besedilom v širšem in ožjem smislu. Učitelj oziroma vzgojitelj s seznanjanjem z besedilom v širšem smislu opravi nalogo osnovne priprave na podajanje zgodbe otrokom. Seznanjeni se z avtorjem, časovno opredelitvijo, literarnoteoretskimi in literarnozgodovinskimi oznakami, razlago neznanih besed itd. Na naslednji stopnji, torej pri seznanjanju z besedilom v ožjem pomenu, se učitelj oziroma vzgojitelj sreča s tihim branjem, pri katerem se seznanjeni z jezikovno organiziranostjo besedila (ločila, naglasi, polglasniki, glasovne premene, tempo branja, skladenjska

zgradba, besedni red itd.). Tihemu branju sledi glasno branje, pri katerem smo pozorni na vse, kar smo opazili pri tihem branju, pozorni samo na to, da z očmi zaobjamemo čim več besedila, da bomo lahko med branjem pogledali še otroke in tako vzpostavili odnos med njimi, nami in besedilom. Pri sami pripravi je prav, da imamo v mislih tudi to, kako bomo držali knjigo, kako bomo listali po njej, ali bomo sedeli ali stali itd. Dobra priprava na interpretativno branje da veliko vrednost posredovanemu, hkrati pa pripelje do kakovostnega čustvenega premora po branju (prav tam).

4.3 DRAMATIZACIJA KNJIŽEVNEGA DELA

Dramatizacija književnega dela je poseben način posredovanja literarnega dela, ki otroku omogoči tudi drugačen način sprejemanja besedila. Književno delo lahko otroku podamo s pomočjo lutk oziroma preko dramske igre, ki jo npr. lahko zaigrata vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja. Tako kot pri interpretativnem branju se mora posrednik tudi tu pripraviti na posredovanje zgodbe. Najprej se mora z zgodbo seznaniti, jo »naštudirati« in, če je potrebno, besedilo spremeniti v didaskalije. Poleg tega mora s smislom izbrati tudi pripomočke, ki mu bodo pomagali pri posredovanju zgodbe (lutke ali kostumi). Otrok spremlja pravo dramsko predstavo kot posebno literarno vrsto posredovanja besedne umetnosti (Merlak 1995: 33). Ta oblika je privlačna in dobrodošla, saj popestri posredovanje književnih del, je pa za posredovalca bolj zahtevna in od njega pričakuje, da je dejaven od samega začetka, ko vzame v roke slikanico oziroma knjigo, pa vse do trenutka, ko se pred otroki prikloni in od njih prejme aplavz. Pri tem bi poudarili, da je potrebno otroke z literarnim delom pred dramatizacijo seznaniti, in sicer v obliki interpretativnega branja. Otroci se bodo na tak način seznanili z zgodbo, kar jim bo omogočilo, da ji bodo, ko se bo ta igrala pred njihovimi očmi, lažje sledili. Ta način posredovanja omogoča vzgojitelju, da iz tega izpelje novo nalogo. Vsako ponovno dramatizacijo lahko izpeljejo otroci. Z dramatizacijo lahko pripeljemo otroka do globljega razumevanja literature, saj mu le-ta omogoči, da vstopi v besedilni svet tako, da prevzame vlogo književne osebe, s katero se identificira na asociativni način (Medved Udovič 2008: 439). V. Medved Udovič (prav tam) govori, da gre pri tem za prevzemanje vlog v zaprtem imaginarnem svetu literarnega besedila za estetsko obnašanje. Predpostavlja se, da se otrok postavi v vlogo nastopajočega v besedilu in prevzeme njegovo vedenjsko normo, ki se kaže v umetniškem ustvarjanju in posledično tudi pri igri vlog.

Glede na izkušnje v vrtcu, je vsaka ponovna dramatizacija svet zase, saj vsak otrok ponotranji različne trenutke zgodbe, njihove junake, nekaterim so bolj zanimive obrobne zadeve, spet drugim bolj osrednje dogajanje.

Za ta način posredovanja literature se je odločila ena izmed vzgojiteljic. Pred dramatizacijo je otrokom zgodbo prebrala in jo nato naslednji dan še odigrala.

5 OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA – BRALNI RAZVOJ

Posamezna faza ali obdobje bralnega razvoja se definira kot tipičen način otrokovega zaznavanja besedilnih signalov, tipičen način sestavljanja teh signalov v besedilnem pomenu in kot tipičen način vrednotenja (Kordigel in Jamnik 1999: 34). Sprejemanje in doživljanje literature se od otroka do otroka spreminja, saj je vsak osebnost zase. Delitev na faze ali obdobja bralnega razvoja nam tako služi za sistematično opazovanje razvoja recepcijskih sposobnosti (t. i. bralnega razvoja), saj se recepcijske sposobnosti razvijajo po nekem vnaprej predvidenem načinu, pri čemer je mogoče opaziti nekaj tipičnih načinov zaznavanja, razumevanja in vrednotenja literature. Faze ali obdobja, ki smo jih omenili že prej, tako v svojem recepcijskem zorenju prehodi večina otrok, le da se od otroka do otroka razlikuje trajanje posamezne faze (prav tam). Veda, ki se ukvarja s proučevanjem otrokovega doživljanja literature, se imenuje veda o mladem bralcu. Veda o mladem bralcu nam ponuja spoznanje, da lahko otroka (bralca) in zakonitosti njegove recepcije opazujemo iz štirih zornih kotov, in sicer iz **pedagoškega vidika, sociološkega vidika, literarno-estetskega in psihološkega vidika** (Kordigel 1994: 69). Pedagoški vidik išče odgovore o tem, kaj vse bomo otroka ob branju literature naučili, s sociološkim vidikom predvidevamo, da je otrokov izbor literature in njegov način doživljanja literature produkt socialnih dejavnikov, z literarno-estetskim vidikom se osredotočamo na umetniškost, da bi otroku ponudili le najboljše, psihološki vidik pa se osredotoča na recepcijske zmožnosti otroka v posameznih obdobjih njegovega razvoja, s poudarkom na njihovi odvisnosti od njegovega osebostnega razvoja (prav tam).

Pri vsem navedenem se je potrebno zavedati, da je stopnja otrokovega bralnega razvoja odvisna tako od njegove osebostne zrelosti in dojemljivosti sveta kot od socialnega

okolja, v katerem odrasča (prav tam). Če bo socialno okolje spodbudno, bo otrok lahko razvijal svoje potenciale in brez večjih težav napredoval v fazah ali obdobjih bralnega razvoja, v nasprotnem primeru bo naletel na težave, ki se bodo odražale skozi njegovo odraščanje in oblikovanje njegove osebnosti. Faze ali obdobja bralnega razvoja nam omogočajo, da se поблиžje seznanimo z značilnostmi posamezne stopnje otrokovega osebnostnega razvoja.

Otrokov bralni razvoj lahko v skladu z razvojno psihologijo razdelimo na štiri faze:

- **predjezikovno obdobje ali doba praktične inteligence (do konca 2. leta);**
- **obdobje intuitivne inteligence (od 2. do 7. leta);**
- **obdobje konkretnih, logičnih intelektualnih operacij (od 7. do 11. leta);**
- **obdobje abstraktne inteligence (po 11. letu)** (Kordigel 1994: 70 in Kordigel in Jamnik 1999: 35).

5.1 PREDJEZIKOVNO OBDOBJE ALI DOBA PRAKTIČNE INTELIGENCE

Otrok v tem obdobju še ne pozna sistema jezikovnih znakov, da bi lahko z njegovo pomočjo komuniciral z okolico ali s pomočjo jezika razmišljal o svetu, ki ga obdaja; ne pozna dovolj besed in mehanizmov za sestavljanje le-teh v povedi in sporočila, s katerimi bi zadovoljeval vse svoje socialne, čustvene in spoznavne potrebe (Kordigel in Jamnik 1999: 35). V tej fazi otrok še nima zavesti, kar pomeni, da otrok v tej fazi še ne pozna meje med sabo (svojim notranjim svetom) in svetom, ki ga obdaja. Kordigel (1994: 70) to imenuje stanje globalne aktivnosti organizma – izmenjava stanja napetosti s stanjem ugodja. Otrok to doživlja kot težnjo organizma po prijetnih doživetjih in tendenco izogibanja neprijetnostim. Ugodje otroka je v prvi vrsti pogojeno z občutki sitosti, suhosti (plenice) in s toplino ter varnosti v materinem naročju. Gre za kombinacijo fizičnega in psihičnega ugodja, ki jo lahko stopnjujemo še z estetskim ugodjem. Od tu izhaja teza, da so v preteklosti mame s svojim petjem vplivale na otrokovo estetsko podoživljanje oziroma na njegovo kasnejšo literarno-estetsko dojemljivost (prav tam). Otrok je bil pozoren na ritem, melodijo pesmi in ne na besedilo. Otrok tako v predjezikovni fazi doživlja le formo, vsebina mu je nedostopna, nepomembna. Ravno v tem obdobju otroka najbolj zanima forma, saj je v nadaljevanju razvoja vse bolj pomembna vsebina. V kasnejših obdobjih bo posegal po knjigah zaradi vsebine, zlasti takšne vsebine, ki mu bo

privlačne in zanimive. Forma in vsebina se bosta uravnali šele, ko bo dosegel stopnjo pravega literarnega branja.

V tem obdobju se otroke s problemskimi situacijami ne spopada z jezikom, ampak z načini, ki so prav tako simbolni kot jezik sam, le da je njihova simbolika manj abstraktna. Piaget je te načine opredelil s petimi diferenciranimi znaki, in sicer **posnemanjem, simbolično igro, otroško risbo, notranjo sliko in jezikom** (Piaget v Kordigel 1994: 71–72).

Ponavljjanje, posnemanje – predstopnja predstav. Otrok s pomočjo teh dejavnosti še enkrat predela življenjske situacije, s katerimi se je srečal in jih ni razumel. Ker nima jezika, da bi jih še enkrat priklical v spomin, jih ponovi na gibalni ravni. Opraviti imamo s predstavami v materialni sferi, ne v mišljenjski.

Simbolna igra – predstavlja obliko igre, ki temelji na posnemanju. Za to vrsto igre je značilno, da otrok pri posnemanju uporablja nekaj namesto nečesa drugega (npr. otrok posnema lastno spanje in namesto blazine, ki jo ima doma, za spanje uporablja nekaj drugega). Otrok je sposoben tudi posplošiti, tako da prenese svojo izkušnjo na igro, ki ni vezana neposredno nanj, ampak npr. na punčko ali medveda, ki ga daje spat. Svoj lastni vzorec »posnemanje spanja« prenese na drug objekt. Pri simbolni igri postane predmet simbol za nekaj drugega (npr. palica za gasilsko cev ali meč). Otrok pri simbolni igri realnost naveže na svoje predstave. To mu uspe tako, da vse realne podrobnosti med predmetom in tem, kar naj bi predmet predstavljal, odmisli. Simbolna igra je tesno povezana z razvijanjem recepcijskih sposobnosti. Imamo štiri tipe simbolne igre, in sicer: (1. tip) otrok posploši prve vzorce miselne predstave na nove predmete (npr. telefoniranje), (2. tip) otrok z lastnim telesom ponazarja druge stvari oziroma ljudi, (3. tip) otrok vklaplja prejšnje dele igre v podaljšani niz, (4. tip) otrok »uporablja« nadomestno igro.

Otroška risba – z njo lahko otrok izrazi čustva ter predstave, kot bi jih lahko izrazil s svojim pomanjkljivim jezikom.

Notranja slika – ponotranjeno posnemanje. To posnemanje je aktivna kopija slike, ki jo otrok zazna v zunanjem svetu. Poznamo dve kategoriji notranjih slik, in sicer

reproduktivne slike, ki prikličejo v spomin že znane podobe (predoperativna doba), in aniticipirajoče slike, pri katerih si otrok lahko predstavlja slike gibanja, sprememb in rezultatov sprememb, čeprav jih ni še nikoli videl.

Jezik – z obvladovanjem govora se otrokovo vedenje močno spremeni. Jezik otroku omogoči, da se spominja preteklih aktivnosti, o njih razmišlja in o njih poroča (razvijanje predstavne zmožnosti), omogoča mu komunikacijo z okoljem (začetek procesa otrokove socializacije); ponotranjenje besed predstavlja začetek dejanskega mišljenja. (Kordigel 1994: 70–72 in Kordigel in Jamnik 1999: 35)

V prvi fazi se otrok že spogleduje s knjigo, vendar ne s knjigo v pravem pomenu besede. Otrok se sreča s kartonsko zgibanko, ki mu služi za igračo in za branje (Kordigel 1994: 73). Leporello ima v kartonkah za otroke v najzgodnejši starosti na vsaki strani narisano samo eno stvar, ki jo otrok pozna iz svoje neposredne okolice (medvedek, steklenička, ropotuljica itd.), kar ustreza otrokovi egocentrični usmerjenosti. Iz kartonastih zgibank otrok kmalu preusmeri zanimanje na slike predmetov in živih bitij, ki jih v svojem okolju ne pozna. Otrok ob gledanju slik sprašuje: »Kaj je to?«. Nepoznani predmeti ali živali tako dobivajo vidno in zvočno predstavo.

Ko otrok že nekoliko bolj obvlada jezik in lahko z okoljem že kolikor toliko komunicira, mu lahko ponudimo slikanico. Slikanica je oblika knjige z malo besedila in veliko slikovnega gradiva. Otrok si slikanice na začetku le ogleduje, starši mu nato pripovedujejo ob ilustracijah in na koncu berejo besedilo ob posameznih ilustracijah. (prav tam: 74)

V tej fazi imamo opraviti z dialogom, ki je vzpostavljen med knjigo, otrokom in starši, ki otroku dano vsebino posredujejo in mu tako omogočijo izkušnjo z literaturo.

5.2 OBDOBJE INTUITIVNE INTELIGENCE

Po prehodu iz predjezikovne faze (po 2. letu starosti) se iz senzomotorične praktične inteligence razvije mišljenje (Kordigel 1994: 75). V tem obdobju glavno mesto zasede jezik, saj je pomemben dejavnik pri otrokovem povezovanju z okoljem. Otrok z njegovo

pomočjo opisuje dogajanje, rekonstruira preteklost, poimenuje predmete, ki niso prisotni, razmišlja o aktivnostih, ki še niso bile izvršene. Otrokovo mišljenje je v tem obdobju pod vplivom otrokove egocentričnosti. Tako je najprej orientiran na subjekt, šele kasneje se obrne k soljudem in prilagodi realnosti. Otrok se zaveda, da svet okoli njega in on sam nista eno, vendar je njegov pogled na vse še vedno zelo egocentričen. Ta egocentričnost se kaže tudi v njegovem animizmu (rezultat asimilacije stvari na njegovo lastno aktivnost). Otroku se zdi na začetku živ vsak objekt, ki izvaja kakršnokoli aktivnost, kasneje se mu zdijo žive stvari, ki se gibljejo in šele nato tiste, ki se gibljejo same od sebe. (prav tam) Tipična značilnost otrokovega egocentričnega mišljenja je artificializem. Pri tem gre za otrokovo prepričanje, da so vse stvari naredili ljudje (npr. ljudje so izkopali jamo za jezera, iz kamenčkov zgradili hribe itd.). Kljub tej egocentričnosti pa otrok okoli tretjega leta že obvlada jezik do te mere, da si je ob pripovedovanju sposoben predstavljati osebe, njihova dejanja, dogajanje (stvari niso v povezavi z njihovimi konkretnimi življenjskimi zadevami) (prav tam).

V tem času začnejo starši otrokom pripovedovati prve zgodbe in pravljice. V tem obdobju je primerno, da otroku ponudimo pravljice, ki so prilagojene otrokovemu izkušnjskemu svetu, glasbene pravljice in pravljice, opremljene z verzi (Jamnik 1997: 14).

V tem obdobju se začne pravljíčno obdobje, saj so otroci v veliki večini deležni takih pravljíc, ki ustrezajo njihovemu dojemanju samega sebe in sveta. Realni svet se pridruži nerealnemu, pravljíčnemu, skupaj tvorita celoto, katere rezultat je tipičen otroški pogled na svet. Zgodba, junaki, čudeži v zgodbah pripravljajo otroke na življenje, ki še zdaleč ni tako idealno kot se prikazuje v pravljicah. Pomembno vlogo pri posredovanju literature imajo tisti, ki se znajdejo v vlogi pripovedovalca pravljíc. To so lahko bodisi starši bodisi vzgojitelj v vrtcu, ki morajo pri otroku ustvariti občutek varnosti in ugodja, hkrati pa ga morajo opomniti, da življenje ni pravljica. Seveda na otroku prilagojen način. Otrokovo razumevanje pravljíce je tako odvisno tudi od delne deindividualizacije njegovega mišljenja in čustvovanja. To doseže v 4. ali 5. letu starosti, ko se začne zanimati za realni svet (prav tam). Takrat je potrebno otroku poleg leposlovne literature ponuditi tudi strokovno literaturo, pri tem pa moramo biti pozorni na kakovost. Prav je, da otroku ponudimo poleg leposlovja še strokovno literaturo in mu tako omogočimo, da si sam izbere, kaj bo »brak«. Če bo imel na razpolago obe, je več možnosti, da bo posegal po eni

in drugi. Če ga bomo namreč omejili le na eno vrsto literature, lahko na drugi strani pride do primanjkljajev. To pa za njegov bralni in osebnostni razvoj ni dobro.

5.3 OBDOBJE KONKRETNIH, LOGIČNIH INTELEKTUALNIH OPERACIJ

V sedmem letu starosti se otrokov način razmišljanja spremeni. Otrok je sposoben razmisliti, preden se odloči za kakšno dejanje. To je rezultat ponotranjenih vedenjskih vzorcev, ki se jih je naučil od soljudi, ki jih srečuje v svojem okolju. Otrok postane v tem obdobju socialno bitje v pravem pomenu besede, saj je sposoben živeti v skupnosti, z njo komunicirati in sooblikovati vzorce in modele življenja. Do sedaj je otrok obvladal jezikovna sredstva, vendar njegov govor ni bil usmerjen v izmenjavo besed, misli. To se vidi tudi pri otroški igri, ko se otroci v predšolskem obdobju igrajo drug mimo drugega in tako tudi govorijo. Malček spoštuje pravila in v njih ne dvomi, saj so zanj nedotakljiva. (Kordigel 1994: 80) A sedemletnik že ve, da pravila obstajajo in da se jih da spremeniti z dialogom, ki pa se jih je potem potrebno tudi držati. Malček tega ni sposoben.

Otrok v tej fazi loči med realnim in irealnim svetom, spreminja svoj občutek za moralo. Na tej stopnji ne verjame več v klasične pravljice, saj ve, da to ni realno življenje. (Jamnik 1997: 15) To obdobje je zaznamovano tudi z otrokovim vstopom v šolo (s 6. leti), ko se naj bi otrok začel oddaljevati od domišljije. Ampak ali je sploh mogoče iz vrtca prestopiti v šolo in narediti konec pravljicam? To je prehod, ki vsekakor zmoti otrokov razvoj, njegovo dojetje sveta. Zato se še vedno rad vrača h knjigam, ki ga popeljejo v svet domišljije, kjer je še kaj čudežnega, nenavadnega, vendar je vse to na drugačni stopnji kot v klasičnih pravljicah. Otrok v tem obdobju posega po literaturi (pustolovske pravljice) kot so npr. Pika Nogavička, Ostržek, Peter Pan itd. Otrok se z danimi liki identificira, jim želi biti podoben (prav tam). Otroku pustolovske pravljice omogočijo beg iz dolgočasnega vsakdana ter ga popeljejo v svet, ki mu omogoča, da se njegova domišljija še vedno razvija in pogloblja.

V tem obdobju se pojavi pragmatična motivacija. Otroci začnejo kazati zanimanje za svet okoli sebe, za ljudi iz različnih koncev sveta, za različne kulture, za osvajanje vesolja itd. Pomembno vlogo pri tem imajo ilustracije, ki pritegnejo otroka, da se ta začne zanimati za knjigo, nato njegovo željo po neznanem začnejo stopnjevati do te faze, da otrok začne

prebirati tekst. Otrok je pri osmih, devetih letih sposoben prebrati poljudnoznanstveno knjigo, seveda pa mora biti ta primerna njegovi starosti. Na razpolago ima tudi veliko umetniško-poučnih knjig iz tehniškega ter znanstvenega področja.

Med poljudnoznanstveno in umetniško-poučno literaturo se kažejo razlike, saj ima prva informativno funkcijo, druga pa ima poleg informativne funkcije še vzgojno-estetsko funkcijo, kar pomeni, da bralca ne le informira, ampak tudi poučuje. Pri branju bralci posvetijo večjo pozornost zgodbi kot formi. (Kordigel 1994: 76).

5.4 OBDODBE ABSTRAKTNE INTELIGENCE

Po dvanajstem letu starosti otrok doseže novo stopnjo kognitivnega razvoja. Njegov bralni razvoj napreduje v skladu z razvojem socialnih, moralnih, psihičnih in emocionalnih sposobnosti. Na začetku otrok v tej dobi še vedno rad posega po pustolovskih romanih, ki pa so zdaj vezani na realni svet, in ne več na irealnega. Njegovo zanimanje se osredotoči na stripe in njihove junake, ki predstavljajo heroje, ki s svojo močjo in bistroumnostjo hitro odpravijo sovražnika. Stopnja odraščanja, na kateri se znajde, ga prisili, da se začne obračati za temami, ki so neposredno povezane s posameznikom, z njegovim delovanjem v družbi. To je trenutek, ko začnejo posegati po literaturi za odrasle. (Kordigel 1994) Zelo zanimivi sta tudi ljubezenska tema in tema odnosa z nasprotnim spolom.

Otrok se je v tej fazi zmožen identificirati z literarnim likom in se kasneje od njega tudi distancirati, če literarni lik ne deluje v skladu z njegovimi pričakovanji in prepričanji (prav tam). Kaj hitro se lahko zgodi, da otroka takšna knjiga odvrne in je tudi ne prebere do konca oziroma, če je to obvezno šolsko branje, jo prebere le z muko, in še to zgolj mimobežno. Poleg leposlovja tudi zdaj posega po znanstveni literaturi, ki mu odpira nova obzorja. Tu se srečuje z zapletenimi povedmi in zahtevnim izrazjem. (prav tam)

Kulturo branja je potrebno gojiti tudi po končanem šolanju, saj nas to dela kompetentne na trgu delovne sile in v družbi. Poleg tega se vsi nekoč najdemo v vlogi posrednika literature najmlajšim, te vloge pa ne moremo dojemati kot nekaj samoumevnega in je opravljati zgolj kot neko postransko zadevo.

6 FAZE DIDAKTIČNE KOMUNIKACIJE

V vrtcu poteka obravnava umetnostnih besedil po istem vzorcu kot nato v osnovni in srednji šoli. Zaporedje faz je vedno enako, le ob vsaki posamezni izvedbi se posamezne faze prilagodijo vsebini besedila. V Priročniku h kurikulu za vrtce (Marjanovič Umek ur. 2001: 102-103) se navajajo naslednje faze interpretacije:

- uvodna motivacija;
- premor pred branjem/poslušanjem, branje/poslušanje in premor po branju/poslušanju;
- pogovor o besedilu in ponovno branje/poslušanje;
- nova naloga – dejavnost za poglobljanje literarno-estetskega doživetja.

Uvodna motivacija omogoča vzgojitelju, da vzpostavi dialog med besedilom in otrokom. V tej prvi fazi pripravimo otroka na literarno-estetsko doživetje, v otroku vzbudimo predstave in čustva, ki so povezana s temo oziroma vsebino besedila. Najpomembnejše motivacijsko sredstvo za razvijanje sposobnosti doživljanja besedila na predšolski stopnji je igra (domišljajska potovanja, potovanje ob glasbi; igra z besedami – glasovi, rime, nenavadne besede; uporaba igrač; kaj bi se zgodilo, če ...) (prav tam).

Motivacije delimo na tri velike skupine, in sicer na jezikovne, nejezikovne in kombinirane (Kordigel Aberšek 2008: 117). Temeljna razlika med njimi je vrsta znakov, ki prevladujejo v posameznem tipu. »Razdelitev temelji na opazovanju otrokovega razvoja sposobnosti rabe sistemov znakov za komuniciranje z okolico in za priklicevanje preteklih izkušenj v aktualni trenutek.« (prav tam: 118) Pri jezikovni motivaciji uporabljamo pretežno jezikovna sredstva (jezik), pri nejezikovni motivaciji nosijo glavno vrednost risba, gib in zvok, pri kombinirani motivaciji pa gre za kombinacijo jezika, giba in zvoka (prav tam).

Vzgojitelj izbere vrsto motivacije, ki mu bo omogočila, da bo pri otrocih vzbudil zanimanje za književno delo, ki ga bo v nadaljevanju prebral ali povedal otrokom.

Premor pred branjem je kratek del faze, ko se otrok pripravi na poslušanje zgodbe. Umiri se, namesti na stol ali na tla, da se bo čim bolje počutil, in na koncu usmeri pozornost na besedilo ali na posrednika. Temu sledi **branje ali poslušanje** zgodbe.

Vzgojitelji v vrtcih, starši doma in knjižničarji v knjižnicah lahko otroku umetnostno besedilo pripovedujejo ali mu ga berejo iz slikanice. Branje mora biti zanimivo, dinamično in čim manj suhoparno, drugače bo otrokom kaj hitro padla koncentracija in jim bo postalo dolgčas, zato bodo začeli početi njim bolj zanimive stvari (npr. nagajati prijatelju). Bralec ali pripovedovalec prilagaja branje ali pripovedovanje glede na lastnosti književnih oseb (medved – miš) in glede na razpoloženje, ki ga vzbuja besedilo (pesmi beremo umirjeno, zanimive zgodbe bolj živo). Potrebno je upoštevati tudi okoliščine, v katerih otroku posredujemo besedilo – npr. ali nam pri branju/pripovedovanju pomaga lutka. Pri vsem tem je pomembno, da posredovanje literature ni dolgočasno in suhoparno, saj s tem ne bomo navdušili najmlajših poslušalcev. (Marjanovič Umek 2001: 103)

Po branju ali pripovedovanju sledi kratek **premor**, ki je namenjen podoživljanju zgodbe. Otroci lahko tu izrazijo svoje doživetje ali pa so preprosto tiho ter sami pri sebi predelujejo zgodbo. Otroci pred obdobjem abstraktnih intelektualnih operacij še niso sposobni refleksije o lastnem literarno-estetskem doživetju (Kordigel 1994: 176).

Pogovor o besedilu vzgojitelj začne takoj po premoru, in sicer najpogosteje v obliki obnove zgodbe. Otroci so tisti, ki zgodbo s pomočjo podvprašanj obnovijo. Ta faza je bistvena za razvijanje dialoga med besedilom in otrokom. Otrokovo sodelovanje pri pogovoru je odvisno tudi od načina, kako se bomo tega lotili. Strategije poslušanja lahko razvijemo tako, da otroka spodbudimo k naslednjim dejavnostim:

- razlagi neznanih besed in nenavadnih besednih zvez,
- pogovoru o književnih osebah (lastnosti, ravnanje),
- opisovanju izrazitih podob (besednih slik),
- napovedovanju nadaljevanja zgodbe,
- pogovoru o razpoloženju, ki ga vzbuja besedilo (npr. kakšna je pesem – počasna, razigrana) (Marjanovič Umek 2001: 104).

Pogovoru ponavadi sledi **ponovno branje** ali pa se vzgojitelj odloči za **poglobljanje doživetij z novimi nalogami**. Ponovno branje lahko izvede tudi v času, ko otroci čakajo na kosilo ali pred spanjem.

V fazi poglobljenega doživetja pred otroka postavimo ustvarjalne in poustvarjalne naloge, ki mu služijo za izražanje doživetja, ki ga je oblikoval ob poslušanju zgodbe (prav tam).

Nekaj predlogov za nove naloge, ki jih navajamo tudi spodaj, najdemo v Priročniku h kurikulu za vrtce (Marjanovič Umek ur. 2001: 104) in v priročniku k berilu z naslovom Ko pravljice oživijo (2004: 13-17):

- ilustracija zgodbe,
- tvorjenje besedila po vzorcu (npr. rimane dvojice besed),
- nadaljevanje pravljice, tvorjenje narobe pravljice,
- obnavljanje besedila ob nizu slik,
- pisanje »odgovora« osebi iz zgodbe (otrok narekuje, vzgojitelj piše),
- skupinsko učenje pesmi na pamet,
- dramatizacija zgodbe,
- poslušanje oziroma petje pesmi s podobno vsebino,
- ples, gibalne igre,
- izdelava knjige,
- igra v kotičkih, igra vlog,
- domišljajske igre,
- igre pravil,
- izdelovanje lutk,
- obisk knjižnice.

Zadnja faza nam pušča odprte roke, saj pride tu na vrsto vzgojiteljeva ustvarjalnost. Pred leti sem otrokom posredovala zgodbo Korenčkova dirka. Ob pripravi na branje pred otroki se mi je porodila ideja, da bi po prebrani zgodbi z otroki naredili korenčkovo dirko. Tako sem povezala dve področji, ki ju zasledimo v Kurikulu (1999) – jezik in gibanje. Pri pripravi sem se opirala na dogajanje v knjigi (uporabili smo pridelke, ki so bili prisotni tudi v zgodbi, uporabili smo otroške samokolnice). Pripravila sem gibalno igro. Otroke sem razporedila v dve skupini. Imeli so tri naloge – kopanje zemlje z otroškimi lopatkami, sajenje in pobiranje korenja. Ko so opravili vse naloge, so dobili medalje in dobrote iz korenja – tako kot junaki v zgodbi. Otroci so bili navdušeni, jaz pa zadovoljna, da mi je uspelo uresničiti cilje, ki sem si jih zadala.

Posredovanje literarnega dela otrokom zahteva zbranost, doslednost, in predvsem veselje do branja, saj je slednje največje bogastvo, ki ga otroku lahko damo oziroma privzgojimo. Otrok si bo zapomnil vedrega, veselega, živega pripovedovalca/bralca zgodbe in kaj hitro se bo zgodilo, da ga bo pocukal za rokav in mu rekel: »Ali mi prebereš eno pravljico?«

Ali potrebuje vzgojitelj, starš ali knjižničar še kakšen bolj trden dokaz, da je uspešen pri svojem delu?

7 PRIMERI POSREDOVANJA LITERARNEGA DELA OTROKOM V VRTCU

7.1 PETROV VRTEC

Petrov vrtec je zasebni vrtec, ki ga je ustanovila župnija Šentpeter Otočec in deluje po javno veljavnem programu. Vrtec torej izvaja javni program za predšolske otroke – Kurikulum za vrtce. Pri načrtovanju vzgojnega dela upoštevajo *Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji* (2011), zakonodajo s področja vzgoje in izobraževanja (Zakon o vrtcih 2007, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja 2007) in Kurikulum za vrtce (1999). Na podlagi zakonskih določil vrtec oblikuje letni delovni načrt, ki ga potrdi Svet Petrovega vrtca (Letni delovni načrt 2011).

Petrov vrtec je katoliški vrtec, ki izvaja javni program za predšolske otroke, ki je obogaten z versko vsebino. V šolskem letu 2012/13 je bilo v vrtec vpisanih 56 otrok. Otroci so bili po starosti in razvojni stopnji razporejeni v tri skupine. V skupini Ovčke so bili otroci stari od enajst mesecev do dveh let. Ostali dve skupini (Ribe in Muce) sta bili kombinirani skupini in sta vključevali otroke od drugega leta starosti pa vse do vstopa v šolo – tj. do šestega leta.

Za namene diplomske naloge smo opazovali vzgojiteljico pri posredovanju literature predšolskim otrokom, in sicer v skupini Ovčke in Muce. V opazovanje in analizo smo vključili tudi obisk pravljíčne urice v krajevni knjižnici (na Otočcu). Glede na to, da so bile vse posrednice ženskega spola, bomo v nadaljevanju poglavja 7 uporabljali žensko obliko (vzgojiteljica in knjižničarka).

7.1.1 POSREDOVANJE ZGODBE OTROKOM V SKUPINI »OVČKE«

Primer 1

NASLOV KNJIGE OZIROMA SLIKANICE: *Hiša, ki bi rada imela sonce* (Mojca Osojnik)

CILJI:

- otrok ob poslušanju pravljice razvija zmožnost domišljajske rabe jezika;
- otrok se identificira s književno osebo in doživlja književno dogajanje;
- otrok ob knjigi doživlja ugodje, veselje;
- otrok spoznava abstraktne pojme;
- otrok izrazi svoje doživetje o prebranem.

METODA DELA: branje iz knjige

OBLIKA DELA: skupinska

PRIPOMOČKI: slikanica z naslovom *Hiša, ki bi rada imela sonce*

UVODNA MOTIVACIJA

Vzgojiteljica pred branjem zgodbe ni izvedla uvodne motivacije.

NAPOVED BESEDILA

Vzgojiteljica je s platnice prebrala naslov in pokazala na hišo, o kateri bo tekla beseda.

BRANJE ali PRIPOVEDOVANJE

Vzgojiteljica je pravljico brala in pri tem otrokom kazala ilustracije, tako da so imeli otroci pred seboj tudi vizualno podobo zgodbe. Med branjem je veliko ponazarjala/kazala npr. nebo, dež, meglo, roke, noge.

IZRAŽANJE DOŽIVETIJ

Otroci so svoje doživetje ob knjigi kazali že med samim branjem, ko so ponavljali njim znane besede (roke, noge), s prsti so kazali na živali, ki jih poznajo.

POGOVOR O PREBRANEM

Po prebrani zgodbi je vzgojiteljica otroke povabila, da še enkrat pogledajo v knjigo in povedo, kaj se je zgodilo s hišo. Med listanjem po knjigi, jih je spraševala, koga vse je hiša videla, kakšno je sonce itd. Otroci so kazali na ilustracije, kjer so videli ptice, muco. Vprašala jih je tudi, če gre sonce ponoči spat, in vsi otroci so ji odgovorili, da gre.

DEJAVNOST PO BRANJU

Vzgojiteljica je otrokom povedala, da gredo zdaj ven pogledat, kakšno je sonce. Sledila je igra na igrišču vrtca.

VZGOJITELJICA KOT POSREDOVALKA LITERARNEGA DELA

Vzgojiteljica je zgodbo brala iz knjige. Brala je počasi, s poudarki, poleg tega je branje popestrila s ponazarjanjem določenih pojavov (dež, megla), predmetov, bitij. Pri branju je uporabljala kretnje in mimiko. Ton in barva njenega glasu sta bila ves čas enaka.

OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA

Otroci so bili pri podajanju literarnega dela zelo dejavni, saj so na ilustracijah videli njim poznane stvari, ki so jih k spremljanju zgodbe še dodatno pritegnile. Pozorni so bili tudi na vzgojiteljičino ponazarjanje pojavov in predmetov.

ANALIZA

Vzgojiteljica se je odločila, da bo otrokom posredovala zgodbo preko interpretativnega branja iz knjige. Za uvodno motivacijo se ni odločila, ampak je takoj prebrala naslov s platnice knjige in začela z branjem. Branje je bilo tekoče in brez napak, kar kaže na to, da se je doma pripravila, to pa je tudi pogoj za dobro interpretativno branje. Bralec se mora že vnaprej seznaniti z zgodbo, njenimi zahtevnimi deli, hkrati pa mu to omogoči, da lahko kljub branju sledi otrokom, ki ga poslušajo, in spodbudno vpliva na njihovo recepcijo. Opraviti imamo s profesionalnim posrednikom. Profesionalni posrednik, ki je v našem primeru vzgojiteljica, se je pri izbiri knjige osredotočila na cilje, ki si jih je zastavila, in na temo, ki so jo obravnavali v skupini (gradnja hiše). Morda bi lahko tu izpostavili izbor knjige, ki po mojem mnenju ni ravno ustrezen za to starost otrok. Otroci v skupini so bili stari od 11 mesecev do dveh let. Njihov način sprejemanja književnega dela je temeljil zgolj na opazovanju ilustracij, iskanju njim poznanih stvari in živali. V tem obdobju so otroci še v t. i. predjezikovnem obdobju, v katerem jezik in fabula še nimata velike

vrednosti. Otrok se osredotoča na slike, na katerih vidi njemu poznane predmete in živali. Morda se je tega zavedala tudi vzgojiteljica sama in je na mestih, kjer je bilo mogoče zaslediti otrokom poznane stvari, te bolj poudarila, npr. uporabila je medmete (oponašanje živali). Na znane stvari in predmete so opozorili tudi otroci sami, in sicer s kazanjem s prstom na podobo, ki je bila na ilustraciji.

Vzgojiteljica je faze didaktične komunikacije uporabila dokaj dosledno. V celoti se je izognila le uvodni motivaciji.

Primer 2

NASLOV KNJIGE OZIROMA SLIKANICE: *Mojca Pokrajculja (Koroška pripovedka)*

CILJI:

- otrok ob poslušanju in pripovedovanju pravljice razvija zmožnost domišljajske rabe jezika;
- otrok se s književno osebo identificira in doživlja književno dogajanje;
- otrok si s pomočjo lutk konkretnije predstavlja zgodbo;
- otrok spozna ljudsko pripovedko.

METODA DELA: dramatizacija zgodbe s pomočjo lutk

OBLIKA DELA: skupna

PRIPOMOČKI: lonc, kapa, lutke (lisica, zajec, medved, srnjak, volk), metla, cekin

UVODNA MOTIVACIJA

Vzgojiteljica pred dramatizacijo ni izvedla uvodne motivacije.

NAPOVED BESEDILA

Vzgojiteljica je pripravila igralnico (razmaknila mize, pripravila stole) in preden se je odšla preobleč v kopalnico, je otrokom povedala, da sledi zgodba o Mojci Pokrajculji.

BRANJE ALI PRIPOVEDOVANJE ALI DRAMATIZACIJA

Vzgojiteljica se je odločila, da bo zgodbo dramatizirala. Sama je igrala vlogo Mojce Pokrajculje, poleg tega pa je odigrala tudi vloge pripovedovalca in živali, ki so nastopale

v zgodbi (lisica, zajec, medved, srnjak, volk). Skratka – dramatizacijo je v celoti izvedla sama.

IZRAŽANJE DOŽIVETIJ

Otroci med dramatizacijo niso izražali doživetij, ampak so sledili dramatizaciji, ki jih je pritegnila. Zgodbo so dojeli celostno. Po končani dramatizaciji so sprva le gledali, nato pa so posegli po lutkah, ki so ležale na tleh. Takoj so začeli z igro oziroma z dramatizacijo zgodbe.

POGOVOR O PREBRANEM

Po dramatizaciji se niso pogovarjali o pripovedi.

DEJAVNOSTI PO BRANJU:

- dramatizacija z lutkami,
- igra vlog (miza obrnjena okrog, oblečena v blago – lonec, otroci igrajo vloge iz knjige).

VZGOJITELJICA KOT POSREDOVALKA LITERARNEGA DELA

Vzgojiteljica se je v svojo vlogo zelo vživela, kar se je videlo tudi pri otrocih, ki so z veliko pozornostjo spremljali vsak njen gib. Dramatizacijo je obogatila z različnimi pripomočki, obenem pa pri tem ni pozabila na jasen jezik. Posamezne vloge je med seboj ločila s spremembo tona in barve glasu. Ko je oponašala živali s pomočjo lutk, je gledala žival, ko je igrala Mojco Pokrajculjo, je gledala otroke.

OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA

Otroci so z velikim zanimanjem spremljali zgodbo, ki jih je tako pritegnila, da so po končani dramatizaciji kar obsedeli. Poleg tega so zgodbo doživeli celostno, kar se je videlo po tem, da so po končani dramatizaciji začeli sami dramatizirati zgodbo, brez kakršnega koli nagovora vzgojiteljice ali pomočnice vzgojiteljice.

ANALIZA

Vzgojiteljica se je odločila, da bo zgodbo dramatizirala. Pri tem si je pomagala z lutkami. Zgodbo o Mojci Pokrajculji je otrokom prebrala dan prej, tako da so bili z zgodbo otroci že seznanjeni. Tu se mi poraja vprašanje, ali lahko govorimo o posebni uvodni motivaciji,

ki se ni neposredno dotikala dramske uprizoritve zgodbe. Pri dramatizaciji zgodbe je pomembno, da pred tem otroke seznanimo z vsebino in jim tako omogočimo, da ji lažje sledijo, ko se zgodba odvaja pred njihovimi očmi. Faze didaktične komunikacije niso bile v celoti izpeljane, saj se vzgojiteljica ni odločila za neposredno uvodno motivacijo in ravno tako ne za pogovor po dramatizaciji. Otroci so svoja doživetja izrazili s tem, da so nekaj časa le sedeli in gledali, nato pa so se »zapodili« proti lutkam in se začeli z njimi igrati. Za nas je to jasen znak, da so v dramatizaciji uživali in da jim je bila zgodba všeč. Kot novo nalogo si je zastavila dramatizacijo in igro vlog. Pri otrocih, ki so še v predjezikovni fazi, ne moremo pričakovati, da bodo dramatizacijo obnovili popolnoma in pri tem upoštevali vse dele zgodbe. Cilje je dosežen že, če se vidi, da otrok pri uporabi predmetov oziroma lutk posnema med zgodbo videna dejanja vzgojiteljice. Pred dramatizacijo se je morala vzgojiteljica pripraviti, kar ji je omogočilo, da se je v zgodbo vživela, ponotranjila junake, ki so v njej nastopali, ter njihove značilnosti – slednje je najbolje prenesla na lutko. Posrednica je bila profesionalna, kar pomeni, da ima ustrezne kompetence, ki ji pomagajo, da otrokom posreduje fabulo na čim bolj ustrezen način. Vzgojiteljica se je odločila za knjigo, ki sicer ni najbolj primerna za to starost otrok, vendar v njej nastopajo predmeti in živali, ki že oblikujejo otrokov pojmovni svet. Poleg tega jim je zgodbo zaigrala, kar pa je pri otrocih izzvalo popolnoma drugačen učinek kot interpretativno branje. Otrok te starosti ima rad dogajanje in rad opazuje, kaj se dogaja pred njegovimi očmi. Iz tega vidika lahko rečemo, da je bila izbira načina posredovanja literature pravilna, zastavljeni cilji pa doseženi.

7.1.2 POSREDOVANJE ZGODBE OTROKOM V SKUPINI »MUCE«

Primer 1

NASLOV KNJIGE OZIROMA SLIKANICE: *Stara hiša št. 3 (Ela Peroci)*

ZASTAVLJENI CILJI:

- otrok ob poslušanju zgodbe razvija domišljijo in koncentracijo,
- otrok ob zgodbi doživlja ugodje, veselje, se zabava, povezuje estetsko in fizično ugodje ter pridobiva pozitiven odnos do literature.

METODA DELA: pripovedovanje in risanje

OBLIKA DELA: skupna

PRIPOMOČKI: papir, voščenske, barvice

UVODNA MOTIVACIJA

Po jutranji telovadbi je vzgojiteljica povabila otroke, da sedejo za mizo in prisluhnejo pravljici s prav posebnim naslovom. Pred otroke je na mizo položila bel papir in voščenske.

NAPOVED BESEDILA

Vzgojiteljica pove naslov pravljice oziroma literarnega dela – Stara hiša št. 3.

BRANJE ALI **PRIPOVEDOVANJE**

Vzgojiteljica je pravljico pripovedovala in med pripovedovanjem risala. Pred očmi otrok je nastajala ilustracija zgodbe. Vzgojiteljica je izmenično pripovedovala in risala. Med pripovedovanjem podrobnosti je barvala narisane predmete ali osebe. Povedano ni imelo funkcije podajanja novih podatkov, ampak bolj estetsko funkcijo (lepa zelena klopca, velik tobogan itd.). Večje otroke je poprosila, da pobarvajo ali narišejo kaj do konca – npr. okna na bloku.

Njeno pripovedovanje je bilo doživeto. Poglobila se je v podrobnosti, s počasnim tempom je držala koncentracijo otrok, hkrati pa je poudarjala besede, ki so imele pomembno funkcijo v pravljici.

Uporabljala je tudi medmete (posnemanje tovornjaka, ki se vozi po cesti), spreminjala je ton in barvo glasu. Ton in barva glasu sta bila drugačna pri pripovedovalcu kot pri literarnih osebah, ki so nastopale v zgodbi.

IZRAŽANJE DOŽIVETIJ

Ko je vzgojiteljica povedala pravljico do konca, je napravila malo premora. Namenjen je bil predvsem otrokovi poglobljeni notranji analizi zgodbe. Vzgojiteljica je nato otroke vprašala, ali jim je bila zgodba všeč.

POGOVOR O PREBRANEM/POVEDANEM

Vzgojiteljica je otroke po pripovedi vprašala, ali jim je bila zgodba všeč in zakaj niso hiše podrli. Večina od njenih vprašanj je izhajala iz njihovega pripovedovanja o pravljici.

DEJAVNOSTI PO BRANJU/PRIPOVEDOVANJU

Po pripovedi so otroci iz papirja izdelali origami hišo, ki so jo nato pobarvali, ji narisali okna, vrata, rože, dodali so še sebe itd. Vzgojiteljica ni želela doseči, da bi otroci posnemali stare hiše, ampak je spodbujala domišljijo otrok in vztrajala pri tem, da vsak naredi takšno hišo, v kateri živi ali si želi živeti. To ji je uspelo. Po likovni dejavnosti so otroci iz lesenih kock gradili hiše.

VZGOJITELJICA KOT POSREDOVALKA LITERARNEGA DELA

Vzgojiteljica si je v prvi vrsti izbrala primerno metodo za podajanje literarnega dela. Njeno pripovedovanje je bilo jasno, poglobljeno in nazorno (klicanje otrok). Uporabljala je veliko pridevnikov, medmetov, otroke je seznanila z novimi oziroma njim manj znanimi besedami (rdeča redkev, občinski upravnik itd.). Prav tako je spreminjala ton in barvo glasu. S tem je dosegla, da so otroci opazili razliko, kdaj govori pripovedovalec in kdaj literarna oseba.

OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA

Otroci so pozorno poslušali vzgojiteljico, ko jim je pripovedovala zgodbo, poleg tega pa so opazovali še ilustracijo zgodbe, ki je nastajala pred njihovimi očmi. Otroci so bili pri obnovi zgodbe zelo izčrpani in niso pozabili na podrobnosti, kar nam lahko pove, da je bil način podajanja literarnega dela ustrezen.

ANALIZA

Vzgojiteljica se je odločila, da bo skupini otrok, ki jo sestavljajo otroci od 2. do 6. leta starosti, zgodbo pripovedovala in ob tem risala. Faze didaktične komunikacije so bile izpeljane, morda le uvodna motivacija ne v celoti. Vzgojiteljica je izvedla jezikovno kombinirano motivacijo – z besedami je otroke povabila, da ji prisluhnejo, s kretnjami je pripravila prostor za pripovedovanje. Pravljico je napovedala z naslovom. Nato je pripovedovala in risala. Svoje lastno doživetje pravljice je prelila na papir. Za ta način pripovedi se je morala doma pripraviti, saj je morala zgodbo poznati. Pomanjkljivost takšnega načina pripovedovanja se vidi v tem, da ni imela ves čas očesnega stika z otroki,

kar je sicer največja prednost pripovedovanja. Na drugi strani nam ta način pripovedovanja omogoči, da vključimo v ilustriranje zgodbe tudi otroke, za kar se je odločila vzgojiteljica. Vzgojiteljica je bila profesionalna posrednica. Odločila se je za zgodbo slovenske pisateljice, kar ustreza enemu izmed kriterijev, ki smo jih navedli v poglavju Literatura v predšolskem obdobju – kriteriji. Vsebina, dolžina in zahtevnost zgodbe so bile primerne za otroke, saj se otroci v tem obdobju »nahajajo« v obdobju, za katerega je značilen prehod od predjezikovne faze k fazi intuitivne inteligence. Vzgojiteljica se je za to pravljico odločila tudi zaradi tega, ker je otrokom manj poznana, hkrati pa sama zgodba omogoča, da jo posredujemo na različne načine. Otroci so zgodbo obnovili s pomočjo vprašanj, ki jih je vzgojiteljica oblikovala s pomočjo njihovih odgovorov. Otroci v tem obdobju še ne zmorejo v celoti samostojno obnoviti zgodbe. Iz pogovora je bilo mogoče razbrati, kaj je bilo tisto, kar je bilo otrokom všeč, saj so ravno z izpostavljanjem njim najbolj zanimivih delov začeli obnavljati zgodbo. Res pa je, da jih je k takšnemu načinu razmišljanja spodbudila tudi vzgojiteljica. Cilji, ki si jih je zastavila vzgojiteljica, so bili doseženi.

Primer 2

NASLOV ZGODBE²: *Zmajeva raketa za sonce*

CILJI:

- otrok ustvarja zgodbo,
- otrok razvija sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu,
- otrok razvija sposobnost domišljijskega sooblikovanja in doživljanja literarnega sveta,
- otrok sodeluje pri pripovedovanju zgodbe, ki jo ustvarja sam.

METODA DELA: pripovedovanje

OBLIKA DELA: skupinska (bodoči šolarji)

PRIPOMOČKI: /

---

² V tem primeru uporabljamo zgodbo, katere avtorji so otroci. Zgodba je nastala na podlagi njihovega povezovanja besed in dogajanja. Zgodba ni pravopisno in slovnično popravljena, saj sem želela, da se vidi stil oblikovanja besedila, ki so ga uporabili otroci pri ustvarjanju.

VZGOJITELJICA	OTROCI
<p>UVODNA MOTIVACIJA Vzgojiteljica je otroke vprašala, ali so že kdaj napisali svojo pravljico. Vprašala jih je, če so za to, da oni ustvarijo pravljico.</p> <p>NAJAVA BESEDILA oziroma OBLIKOVANJE NASLOVA Vsak izmed vas naj pove eno žival ali predmet. Povejte mi, ali je zmajeva raketa ali raketa za zmaja. Povejte kakšen predlog za naslov zgodbe. Naslov zgodbe Zmajeva raketa za sonce.</p> <p>USTVARJANJE ZGODBE/PRIPOVEDOVANJE Zakaj bo sonce dobilo raketo? Kdo bo pa dal soncu raketo? A dva zmaja? Kako jima je bilo pa ime? Aha ... enemu je potem ime Nimam pojma, drugi je pa preprosto zmaj.</p> <p>Kaj pa sta zmaja delala?</p> <p>Aha ... Kakšno darilo mu je pa prinesel?</p> <p>A darila je bil vesel? Kako pa je to pokazal? Kaj pa je želel ustvariti?</p> <p>In je nastala raketa. Pa jo je dokončal? Ali bi lahko z njo poletel? Aha ... potem bi jo bilo potrebno še zvariti, ker je iz kovine. Zakaj pa ne? A za varjenje potrebuješ ogenj? Kaj sta pa potem naredila? A kar na izlet sta šla? Zakaj pa?</p> <p>Aha ... dobro. Odlično. Kaj sta videla na izletu? A sta dolgo letela?</p> <p>Zakaj se je pa kadilo? Čigav pa je bil ta avto?</p>	<p>Otroci so odgovorili, da ne. Med sabo so se spogledali, se nasmejali in s kimanjem izrazili željo po tem, da napišejo svojo pravljico.</p> <p>Otroci naštejejo naslednje besede: zmaj, sonce, raketa.</p> <p>Otroci se igrajo z besedami – sonce v zmajevi raketi, zmajeva raketa v soncu, na soncu, za soncem, pod soncem.</p> <p>Sonce bi rado poletelo z raketo. Ja, zmaj. Pa dva zmaja sta bila. (Otroci razmišljajo.) Eden je Nimam pojma (smeh), drugi pa nima imena. (Otroci razmišljajo.) Amm ... ja, zmaj je imel rojstni dan, pa je prišel Nimam pojma, pa mu je prinesel darilo. Kovino pa žeblice pa čopič pa barvo. Zmaj je bil zelo vesel. Ja, takoj je začel ustvarjati. Ja, raketo. Pa je začel nekaj zbijati, barvati pa skupaj sestavljati.</p> <p>Ne, ker se ni še dobro skupaj držala.</p> <p>Ja, najbrž. Ampak onadva tega nista mogla. Ja, ker nista imela ognja. Ja ... tako mašino ima moj dedi. (Otroci razmišljajo.) Šla sta na izlet. In to z letalom. Šla sta iskat ogenj, da bosta lahko zvarila skupaj raketo, ker z žeblici tega nista mogla.</p> <p>Ja, kar. Pa zagledala sta avto, iz katerega se je kadilo.</p> <p>Ja, iz avta se je ven kadilo. Pa od šoferja je bil ta avto. On je pa kadil v avtu.</p>

<p>Aha ... A je bil potem cigaret kriv, da je avto zagorel?</p> <p>Kje je bil pa prej? Kje je pa doma ta šofer? Je kje blizu teh zmajev ali daleč?</p> <p>Aha ... potem sta šla na izlet s tem letalom.</p> <p>In sta kar letela z letalom naokoli in sta iskala ogenj? Prav. Ne, to je samo zato, da malo skupaj zvari stvari, ki nočejo skupaj stati. Kaj pa zdaj tisti avto, ki tam gori? Požar?</p> <p>A sta kaj pomagala? Kako pa, če onadva bruhata ogenj in ne vode? Aha. Od kod pa? Aha. Tam blizu je živalski vrt. In slon je pritekel, zajel v trobec vodo in poškropil avto, da se je pogasil.</p> <p>Aha. Pa imamo že pravljico. Ja, saj ste jo že skoraj naredili. Polovica je že. Poslušajte.</p> <p>Pred davnimi davnimi časi sta živela dva zmaja. Enemu je bilo ime Nimam pojma, drugi pa sploh ni imel imena in je bil kar zmaj. Nekoč je zmaj praznoval rojstni dan in njegov prijatelj Nimam pojma mu je prinesel darilo. Za darilo mu je dal kovino, žeblje in čopiče. Zmaj je bil darila tako veseli, da je začel takoj ustvarjati. Začel je nekaj skupaj zbijati, barvati, sestavljati.</p> <p>Nastala je raketa, ampak to raketo je bilo potrebno še malo zvariti skupaj. Zato sta zmaja sedla na letalo in se odpeljala na izlet. Iskala sta ogenj, da bi zvarila skupaj dele rakete, ki jih nista mogla dati skupaj z žebli.</p>	<p>Ja, ne bi smel kaditi pa ne bi zagorelo. Avto je zagorel pa so ga potem odpeljali.</p> <p>Prej je bil pa doma. Ne vemo. Sta priletela. Sta imela en avion, ki sta ga že lansko leto naredila. Mhm ... sta šla po ogenj. Al pa če ima zmaj ogenj notri (pokaže na svoj trebuh), pa so kar v raketo bruhal.</p> <p>Ne, ker bi se raketa lahko vžgala.</p> <p>O, potem sta pa onadva prišla pa so gasilci polili avto pa je bilo. Sta verjetno. Ja, vem. Sta pa slona poklicala. Ja, iz živalskega vrta. Pa sta šla iskat slona, da naj pogasi ogenj. Potem je pa šofer pogledal čez okno in videl, da ima avto razdrt. Ampak njega je bolelo, ker je bil tako stisnjen dol, ker je bil avto razbit. Pa so prišli tovornjaki in so avto odpeljali na odpad. Ja, samo, kako bomo pa mi to pravljico naredili? (Otroci poslušajo.)</p> <p>Kaj je bilo pa s soncem?</p>
--	--

Letita, letita z letalom nad pokrajino, in ko sta bila že čisto daleč, zagledata nekaj čudnega. Neki šofer se pelje z avtom po cesti. Ne vemo, kaj točno je bilo. Skratka, kadil je tako, da se je iz avta ven zelo kadilo in najbrž je malo nerodno držal cigareto in avto se je vnel. Začelo je goreti. Kaj pa zdaj? Zmaja sta rekla: »Joj, midva tukaj ne moreva pomagati. Midva bruhava ogenj, in ne vode.« Pa sta se potem znašla in zmaj Nimam pojma je rekel: »Že vem, kdo bi lahko pomagal! To bi bil lahko slon iz živalskega vrta.« Hitro sta z letalom odletela v živalski vrt, naložila na letalo slona, slon pa je še zadnji hip iz jezera potegnil en velik srk vode. In ko je bil točno nad gorečim avtom, sta ga onadva spustila z letala dol in slon je vodo lepo izlil – ffffffffrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr. Avto je v hipu nehal goreti. Šofer je pogledal skozi okno. Videl je, da je avto v obupnem stanju, njega je vse bolelo. Poklical je rešilca. Nato so šoferja odpeljali v bolnico, avto pa na odpad. Zmaja sta bila vesela, da sta rešila en problem. A hkrati sta se spomnila, da pravzaprav ne potrebujeta ognja, ker onadva bruhata ogenj. Vrnili sta se nazaj k raketi in sta povarila vse tiste dele, ki so bili še nedodelani. Spodaj sta naredila veliko luknjo, da bo lahko iz motorja ven švigal ogenj, ko bo raketa poletela. Raketo sta pobarvala z zeleno in modro, na vrhu pa malo rjavo (za poživitev).

Sonce je vse to opazovalo in ko je sonce sijalo na raketo, je reklo: »Vav, jaz hočem takšno raketo.« Takrat se pa zmaj spomni in reče: »Poletela bova z raketo visoko gor v nebo, v vesolje, samo nimava nikogar, ki bi nama izšteval številke.« Potem začneta pa oba vpiti. »Hej, sonce, a bi nama štelo?« Sonce jim odgovori: »Hmmm, ja bom izštelo, ampak samo, če mi dasta raketo.« Takrat se zmaj oglasi in reče, da je raketa njegova. Sonce mu hitro odvrne nazaj, da potem pa ne bo štelo. Zmaj reče Nimam pojmu naj mu pa on šteje, ampak zmaj Nimam pojma bi tudi rad letel z raketo.

Kaj bo pa zdaj naredil?
 Koga? A potem ko je že enkrat odletel?
 Aha ... Kam bosta pa poletela?

Ne, to pa ne bo delovalo. Vsaj mislim, da ne bo.
 Aha ... da bi ga z vrvjo potegnil gor. Ampak sonce še zmeraj nima rakete, pravljici je pa naslov Zmaje v raketa za sonce.

Kaj pa če ga potem z vrvjo potegne gor, zmaj?

V vesolje. Kaj pa če ne odštejeta?

Dajmo jo še malo podaljšat.

Ampak sonce še zmeraj nima rakete, pravljici je pa naslov Zmajev raketa za sonce.

Zdaj je ta raketa narejena. Zmaj je notri v raketi, sonce se zgoraj kisló drži zato, ker mu zmaja nočeta dati rakete. Nimam pojma pa stoji zunaj rakete in zmaj ima vrv napeljšano iz rakete do Nimam pojma, ki si jo zaveže okoli nog. Nimam pojma začne šteti 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 – ppppffffffffff. Raketa odleti in z raketo na vrvi odleti tudi Nimam pojma naravnost v vesolje. Potem pa zmaj vleče vrv in končno privleče v raketo Nimam pojma in potem letita po vesolju.

Ojoj, pozabila sta jo. Zdaj morata pa nazaj. Razen, če jima sonce posodi skafandre.

Zmaj ne da rakete, rad bi pa imel skafander in točno ve, da ga ima sonce. Kako si bodo oni zdaj to izmenjali? Kako se bodo zmenili?

Misliš, da imata dovolj denarja? Zmaji nimajo denarja. Kje jih bosta pa kupila? Sonce jih prodaja. Kako se bosta pa zmenila s soncem? Eno pogodbo bo potrebno narediti, tako da bo sonce zadovoljno in zmaja tudi.

Ne bo šlo. Se bosta zadušila. Malo bosta morala popustiti.

Aha ... lepo. Potem bi se lahko pravljica nadaljevala tako. Zmaja poletita proti vesolju. »Joj, skafandrov nima va. Ko bo va prišla v vesolje, se bo va zadušila. Sonce jih ima. Tako ne more iti.« Zmaj spet razmišlja in si misli: »Sonce ima skafandre. Nič, k njemu morava.« Zmaja gresta k soncu in rečeta: »Drago sonce, bi nama ti dalo skafandre?« »Bi dalo, ampak vidva meni nočeta dati rakete.« Zmaj reče soncu: »No, saj ti dam. Eno vožnjo midva, eno vožnjo pa ti. Potem se pa spet zamenjamo. A prav?« »Prav,« je reklo sonce. Potem so postali prijatelji, segli so si v roke in rekli: »Velja!« Sonce je dalo skafandre. Najprej je poletelo sonce v vesolje in nazaj, potem zmaja in spet sonce ... in tako se vozijo še danes, če se niso naveličali.

Kaj pa vesoljska obleka?

Ja, kako če mu pa zmaj ne da rakete?

Kaj pa če bi si svoje kupila?

Bosta pa brez. Bosta imela pa samo čelado. Ali pa če gresta nazaj dol?

Lahko pa se zmenijo tako, da enkrat se peljeta zmaja, drugič pa sonce. Pa sonce jim da še skafandre. To je potem dobro za vse.

Otroci s smehom pokažejo zadovoljstvo ob pravljici, ki so jo ustvarili sami.

DEJAVNOST PO BRANJU

Vzgojiteljica je po pripovedi otrokom podala navodilo, da naj narišejo zgodbo. Za dejavnost po pripovedi se je vzgojiteljica odločila naknadno, saj je pri otrocih zaznala interes za likovno izražanje doživetja.

VZGOJITELJICA KOT POSREDOVALKA LITERARNEGA DELA

Vzgojiteljica se je tokrat znašla v nekoliko drugačni vlogi, in sicer v vlogi usmerjevalke besedila in posredne pripovedovalke. Zgodbo so ustvarili otroci. S tem je vzgojiteljica pri otrocih dosegla visok nivo ustvarjalnosti, spodbujala je njihovo domišljijo. Otroci so z besednimi namigi in usmerjevalci ustvarili zgodbo, ki odraža njihovo zanimanje. Med ustvarjalci so bili v večini fantje, od tu lahko iščemo vzporednice z zmaji, ognjem, tema meseca so bili gasilci, od tu požar itd. Vsak mesec vzgojiteljice v vrtcu oblikujejo vsebinski sklop. Vzgojiteljica zgodbe ni zapisovala, ampak jo je oblikovala sproti, in sicer s pomočjo vsebine, ki so jo povedali otroci.

OTROCI KOT SPREJEMNIKI LITERARNEGA DELA

Otroci so ustvarili zgodbo, ki jim jo je vzgojiteljica na koncu povedala. Povzela je vse njihove ideje in jih oblikovala v celoto. Zgodba je nastajala pred njimi. Otrokom je bila zgodba všeč, kar se je videlo na njihovih sproščenih obrazih, s katerimi so napeto spremljali zgodbo. Smeh na koncu pripovedi je povedal, da jim je pravljica »uspela«.

ANALIZA

Otroci so se znašli pred novo nalogo. Sestaviti so morali svojo lastno zgodbo. Tokrat so se oni znašli v vlogi pripovedovalca, vzgojiteljica pa v vlogi posredovalca, katerega naloga je bila, da usmerja ustvarjalnost in na koncu izlušči iz nje najboljšo. Zgodbo so začeli sestavljati na podlagi besed, ki so jih povedali otroci. S pomočjo izbranih besed so oblikovali naslov, iz katerega so nato oblikovali zgodbo. Ustvarjalna pot je bila zanimiva, pestra, duhovita. Do izraza je prišla njihova domišljija, ki pa je bila razpeta med realnim in irealnim dogajanjem. Otroci so v zgodbo vpletali njim zanimive predmete, živali oziroma vse tisto, kar jih je v tistem obdobju zanimalo (zmaji, gasilci, požar). Vzgojiteljica je pri otrocih dosegla visok nivo ustvarjalnosti. Faze didaktične komunikacije so bile izpeljane, vendar so bile prilagojene dani situaciji. Namesto obnove zgodbe je vzgojiteljica na koncu povedala zgodbo v celoti.

Otroci si zgodbi prisluhnili. V tem primeru lahko govorimo o profesionalni posrednici, saj je na koncu vzgojiteljica zgodbo v celoti povedala otrokom. Govorimo lahko tudi o pripovedovanju v pravem pomenu besede, saj se je med vzgojiteljico in otroki vzpostavil odnos, do katerega pride le pri pripovedovanju brez pripomočkov. Vzgojiteljica je s svojim načinom pripovedovanja pri otrocih vzbudila še dodatno zanimanje (visok nivo koncentracije je bil vzpostavljen že zaradi tega, ker je pripovedovala njihovo zgodbo), hkrati pa je lahko spremljala otroke in njihovo doživetje, doživljanje zgodbe. Tu ne moremo govoriti o primernosti knjige, lahko pa se dotaknemo načina, ki si ga je izbrala vzgojiteljica. Način oblikovanja in posredovanja zgodbe je bil zanimiv, saj je pri otrocih vzbudil zanimanje za umetnost. Otroci so se na posreden način seznanili s tem, kako pravljica sploh nastane. Na vsebino in strukturo pravljice je vplivala tudi vzgojiteljica, saj je otroke z vprašanji usmerjala in jih vodila. Cilji, ki si jih je zastavila vzgojiteljica, so bili doseženi.

7.1.3 PRAVLJIČNA URICA V KRAJEVNI KNJIŽNICI

NASLOV ZGODBE: *Siromašni mlinarček in mucka* (Brata Grimm, *Hišne in otroške pravljice*)³

CILJA:

- otrok se seznani z novo pravljico,
- otroku ponuditi pravljico, ki je še ne pozna.

METODA DELA: pripovedovanje

OBLIKA DELA: skupinska (bodoči šolarji)

PRIPOMOČKI: /

---

³ Knjižničarka si je izbrala zgodbo iz zbirke *Hišne in otroške pravljice* bratov Grimm, ker leta 2012 mineva 200 let od njenega izida. Zgodba govori o mlinarju, ki so mu služili trije fantje. Najmlajši je bil mali hlapec, ki sta ga imela druga dva za tepčka. Nekega dne pa jih je mlinar poslal po svetu in mlin obljubil tistemu, ki mu bo pripeljal najlepšega konja. Zmagal je najmlajši fant, pri tem pa so mu pomagale mucke.

UVODNA MOTIVACIJA

Knjižničarka je otroke lepo pozdravila in jih povprašala, kako so. Otroci so ji povedali, da so v redu.

NAPOVED BESEDILA

Knjižničarka je vprašala otroke, ali vedo, kdo je to mlinar in kaj počne. Otroci so ji začeli odgovarjati, da je mlinar tisti, ki ima mlin, ki ti da moko, ki melje pšenico. Po kratki diskusiji je povedala naslov pravljice, in sicer Siromašni mlinarček in mucka.

BRANJE ALI **PRIPOVEDOVANJE**

Knjižničarka se je odločila, da bo zgodbo pripovedovala brez pripomočkov (brez knjige). Pripovedovala je počasi, njen jezik je bil bogat s takimi besedami, ki jih otroci že poznajo, in z besedami, ki so jim bile še bolj ali manj neznane. Če so naleteli na neznano besedo, so jo skupaj razložili. Med pripovedovanjem je oponašala različne živali, predmete, pojave, kar je še dodatno pritegnilo otroke. Pri pripovedovanju je uporabila tudi mimiko in kretnje, s čimer je poslušalcem omogočila, da se še bolj povežejo z zgodbo.

Otrokom je bil njen način pripovedovanja všeč, saj jih je pritegnila. Videlo se je, da ima gospa s posredovanjem pravljic že veliko izkušenj.

IZRAŽANJE DOŽIVETIJ

Po pripovedi otroci niso izrazili svojih doživetij.

POGOVOR O PREBRANEM

Po pripovedi ni bilo pogovora o pravljici.

DEJAVNOSTI PO BRANJU:

- Otrok si izbere knjigo in jo pogleda.

KNJIŽNIČARKA KOT POSREDOVALKA LITERARNEGA DELA

Knjižničarka je svojo nalogo opravila zelo dobro. Videlo se je, da ima že dolgoletne izkušnje s pripovedovanjem pravljic otrokom. Njen jezik je bil jasen in razločen, mesta, ki so zahtevala poudarke, je poudarila in tako dala zgodbi svoj pečat.

Uporabila je mimiko in kretnje, glede na situacijo je prilagodila ton glasu. Pri pripovedovanju je uporabila medmete, pridevnike, neznane besede je otrokom pojasnjevala sproti.

OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA

Otroci so zelo radi hodili na pravljичne urice v krajevno knjižnico, kar je že prvi pokazatelj, da jim je pripovedovalec oziroma posrednik knjižnega dela všeč. Otroci so z veseljem prisluhnili pravljici. Z zanimanjem so sledili uvodnim vprašanjem in nato zgodbi. Kljub temu da knjižničarka pri pripovedi ni uporabila pripomočkov (npr. knjige) ali jim kazala ilustracij, jih to ni motilo. Zbrano so sledili zgodbi, saj je bilo pripovedovanje jasno, nazorno, zanimivo in doživeto.

ANALIZA

Pravljična urica v knjižnici je bila pripravljena in oblikovana malo drugače. Otrokom predstavlja spremembo že drug prostor. Pripovedovanje zgodbe se je odvijalo v krajevni knjižnici, v kotičku z blazinami, ki dajejo otroku občutek domačnosti. To mu še dodatno omogoči, da se sprosti in vživi v pravljico. Knjižničarka se je odločila, da bo pravljico pripovedovala brez dodatnih pripomočkov. Vzpostavil se je odnos med njo, zgodbo in otroki. Na pripovedovanje zgodbe se je pripravila, kar ji je omogočilo, da je zgodbo lahko pripovedovala doživeto, vedro in zanimivo. Otroci so ji pozorno sledili. Zgodbo je izbrala otrokovim letom primerno (obdobje intuitivne inteligence). Otroci so bili stari od pet do šest let. Za ta leta je značilno, da jih zanima širša, njim tudi nepoznana okolica. Za to zgodbo se je odločila tudi zaradi tega, ker so takrat obhajali 200-letnico izida Grimmovih zbirke Hišne in otroške pravljice (svetovni kanon). Faze didaktične komunikacije niso bile dosledno izpeljane. Otroci niso izrazili svojih doživetij po pravljici, ravno tako pripovedi ni sledila nova naloga. Knjižničarka jih je povabila, da vzamejo v roke knjigo, jo pogledajo in si jo morda tudi izposodijo. Popolno didaktično komunikacijo lahko v knjižnici pričakujemo le redko. Morda takrat, ko ima knjižničar na razpolago več časa in si lahko na drugačen način organizira celoten proces. V našem primeru pa smo bili omejeni s časom, naj poudarim še to, da knjižničarke, medtem ko se je ukvarjala z nami, ni nadomeščal nihče. Cilji so bili doseženi. Predvsem je bilo doseženo zanimanje pri otrocih, ki ga knjižničarki uspe doseči z vsakim ponovnim obiskom. Res lahko vidimo, da gre za profesionalno posrednico, ki jo odlikujejo izkušnje in znanje.

8 SKLEP

V prvem delu diplomske naloge smo opredelili spoznanja, ki se vežejo na posredovanje literature v predšolskem obdobju. Ta spoznanja so nam služila za oporo pri analiziranju opazovanj. Opazovanja smo opravili v vrtcu, zato sta v ospredju našega zanimanja predvsem dve fazi ali obdobji – govorimo zlasti o predjezikovnem obdobju ali dobi praktične inteligence in o obdobju intuitivne inteligence. Za predjezikovno obdobje je značilno, da otrok ne pozna sistema jezikovnih znakov, ne pozna dovolj besed in mehanizmov za njihovo sestavljanje v povedi in sporočila, s katerimi bi zadovoljil svoje potrebe (Kordigel in Jamnik 1999: 35). V tem obdobju bolje doživlja formo kot vsebino. Predvsem so mu zanimive stvari iz njegovega okolja oziroma stvari, ki jih pozna. Šele proti koncu 2. leta starosti začne otrok spraševati po manj poznanih predmetih, živalih. Glede na značilnosti bralnega razvoja lahko rečemo, da je vzgojiteljica v najmlajši skupini izbrala knjigi, ki sta zahtevni za takšne poslušalce. Prva, *Hiša, ki bi rada imela sonce*, je bila vsebinsko bolj zahtevna, saj smo se v zgodbi srečali z abstraktnimi pojmi (npr. sonce), ki še niso del otrokove zavesti. Bolj zanimivi so jim bili predmeti ali živali, ki so jih otroci že poznali, kar so pokazali tudi s kazanjem nanje. Z interpretativnim branjem knjige je vzgojiteljica popestrila branje in dvignila nivo interesa pri otrocih, saj so zgodbo spremljali preko ilustracij. Druga zgodba, *Mojca Pokrajculja*, je bila glede na dožemanje otrok boljša izbira, saj v njej nastopajo živali, ki jih otroci že poznajo. Poleg tega je vzgojiteljica dano zgodbo še zaigrala z lutkami in tako pri otrocih vzbudila zanimanje in motivacijo za poslušanje. Obdobje, ki sledi predjezikovnemu, ima v ospredju razvoj mišljenja in jezik kot sistem jezikovnih znakov. Vzgojiteljica, ki je posredovala zgodbo otrokom od 2. do 6. leta starosti, se je odločila za knjigo slovenske pisateljice. Zgodba je bila primerna starosti otrok, poleg tega pa je vzgojiteljica izbrala način posredovanja zgodbe, ki je otrokom pomagal k še boljši vizualizaciji zgodbe. Zgodbo je pripovedovala in jo ob tem risala na papir. V vlogi ustvarjalca in posrednega pripovedovalca so se znašli tudi otroci sami, in sicer so otroci ustvarili svojo lastno zgodbo. Vzgojiteljica je imela tu vlogo usmerjevalca zgodbe in kasneje posrednika, saj jim je na koncu celo zgodbo povedala. V tem primeru smo se srečali s pripovedovanjem v pravem pomenu besede. Tretji posrednik, ki je bil vključen v opazovanje, si je izbral zgodbo, ki je bila primerna otrokovemu bralnemu razvoju. Otrok si je lahko ob poslušanju zgodbe predstavljal osebe (mlinarja), njegova dejanja, dogajanje v zgodbi. V

obdobju intuitivne inteligence že lahko govorimo o odnosu med realnim in irealnim, ker otrok to možnost zavedanja doseže okoli 4. leta starosti (Jamnik 1997: 14). Bralni razvoj je profesionalnemu posredniku orientacija pri izbiri literarnega dela, saj mora biti vzgojitelj oziroma knjižničar pozoren tako na njegovo formo kot na vsebino.

Kriteriji izbire literature so se razlikovali od posrednika do posrednika. Knjižničarka je izbrala literarno delo bratov Grimm, in sicer zaradi tega, ker je ravno tisto leto minevalo 200 let od izida Hišnih in otroških pravljic. Vzgojiteljici sta se odločili za dve deli slovenskih avtoric (Ela Peroci in Mojca Osojnik), za eno pripovedko in za zgodbo, ki so jo oblikovali otroci. Poleg tega so bili vsi posredniki osredotočeni tudi na kriterij skladnosti s kurikulumom, saj so zgodbe izbirali glede na tematski sklop, ki je bil predviden z letnim delovnim načrtom in s cilji, ki jih opredeljuje kurikulum. Med opazovanji smo lahko ugotovili, da vzgojiteljici upoštevata kriterije za izbiro literature.

Vse posrednice literarnih del so bile profesionalne. Profesionalni posredniki so izšolani in imajo kompetence, ki so jim v pomoč pri izbiri in nato pri posredovanju literarnega dela. Vzgojiteljici in knjižničarka so morale biti pri svojem delu dosledne in natančne, da so uresničile zastavljene cilje, posredovale literarno delo na otrokom primeren način, poleg tega pa so morale pri izbiri upoštevati še kriterije kakovostne literature za otroke. Vsem trem je uspelo na profesionalen način posredovati literaturo predšolskemu otroku. Njihovo kompetentnost je bilo mogoče opazovati tudi ob tem, na kakšen način so otrokom posredovale zgodbo. Med opazovanjem smo zasledili tri načine posredovanja literature, in sicer pripovedovanje, interpretativno branje in dramatizacijo. Posrednice so izbrani način izpeljale dosledno, upoštevale so jezik, okoliščine zgodbe, uporabljale so mimiko in kretnje ter se pri tem trudile, da so ohranjale neposredni očesni in telesni stik z otroki. Neposredni očesni in telesni stik z otroki so v največji meri dosegle takrat, ko so se odločile za pripovedovanje. Otroku dani način ponuja večji občutek varnosti in domačnosti, hkrati pa mu omogoči, da vsebino sprejme bolj sproščeno (Merlak 1995: 32).

Na koncu analize smo se dotaknili še faz didaktične komunikacije, ki pa niso bile pri vseh posrednicah popolnoma dosledno izpeljane. Vse so uporabile fazo pripovedovanja ali branja, fazo pogovora o besedilu in novo nalogo. Iz tega lahko sklepamo, da posredniki pri podajanju literature predšolskim otrokom dane faze uporabljajo zgolj za orientacijo in pomoč pri posredovanju književnega dela. Ostale faze so bile namreč izpeljane le tu pa

tam. Za uvodno motivacijo se ni odločila nobena od posrednic (morda lahko k tej fazi štejejo le sestavljanje zgodbe). Napoved besedila je bila izpeljana mimobežno – prebran ali povedan naslov. Izražanje doživetij po prebranem ali povedanem smo opazili dvakrat, in sicer v primeru jaslične skupine, kjer so otroku zgodbo ob knjigi obnovili, in v starejši skupini, kjer so zgodbo obnovili s pomočjo posredničinih vprašanj. Pri knjižničarkinem posredovanju je bila didaktična komunikacija najbolj skromna (napoved besedila in njegovo pripovedovanje). Knjižničarji najbrž niso seznanjeni s fazami didaktične komunikacije oziroma se vsakodnevno ne srečujejo s posredovanjem zgodb. Njihova osnova naloga je, da obiskovalcu knjižnice svetujejo in pomagajo pri izbiri knjig.

Posredovalke so ne glede na nedosledno izpeljavo faz dosegle cilje, kar pomeni, da so faze didaktične komunikacije teoretični okvir, ki ga je v praksi smiselno fleksibilno prilagajati okoliščinam (posredovanju zgodb v vrtcu ali knjižnici).

Na koncu diplomske naloge lahko sklenemo, da je pri opravljanju te vzgojiteljeve naloge potrebna doslednost, pripravljenost in ljubezen do besedne umetnosti. Ravno ta je bistvena za uspešno posredovanje literature otroku, saj lahko le pripovedovalec oziroma bralec, ki literaturo posreduje z žarom v očeh in veseljem v srcu, vzbudi pri otroku navdušenje in vnemo za kasnejše samostojno ukvarjanje z literaturo. Albert Einstejn pravi: »Če želite, da bo vaš otrok inteligen, mu berite pravljice. Če želite, da bo še pametnejši, mu berite še več pravljic.« Kako prav ima! Pravljice so tiste, ki otroku odpirajo vrata domišljije in ga hkrati vračajo v realni svet, svet, v katerega smo vpeti. Pravljice so bogastvo, ki nam pomaga, da dozorimo v socialno in psihološko zrele osebnosti. Tega se zavedajo tako vzgojitelji v vrtcih kot knjižničarji v knjižnicah.

9 LITERATURA IN VIRI

Jacob in Wilhelm Grimm: *Grimmove pravljice, druga knjiga zbranih pravljic*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993.

Marija Grginič in Igor Saksida: *Priročnik k berilu Ko pravljice oživijo*. Trzin: Izolit, 2004.

Dragica Haramija: Pomen vzgojitelja v predšolskem knjižnem izobraževanju. *Pedagoška obzorja* 14 (1999), št. 3 – 4.

Dragica Haramija: Književnost v predbralnem obdobju otrokovega razvoja. *Pedagoška obzorja* 14 (1999), št. 5 – 6.

Dragica Haramija: *Posredniki pri branju otroku*. V: Jana Goriup (ur.). *Družina, otrok, vrtec*. Slovenske Konjice: Vrtec, 2000.

Dragica Haramija: Književna, knjižna in knjižnična vzgoja v vrtcu in v prvem triletju osnovne šole. *Slovenščina v šoli* 9 (2004), št. 1.

Dragica Haramija: *Mladinska književnost v vrtcih: analiza stanja in predlogi za izboljšavo*. *Obdobja* 25 (2008).

(<http://www.centerslo.net/files/file/simpozij/sim25/Haramija.pdf>, pridobljeno 30. 4. 2014)

Dragica Haramija: *Spodbujanje jezikovnih zmožnosti pri predšolskem otroku s književno vzgojo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2012.

(http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mDgXcmHCNZYJ:www.bralnaznacka.si/upload/13292209494f3a4d55b3422_Spodbujanje_jezikovnih_zmo%25C5%25BEnosti_-_kon%25C4%258Dna2.doc+&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si&client=firefox-a, pridobljeno 6. 6. 2014)

Dragica Haramija in Janja Batič: *Poetika slikanice*. Murska Sobota: Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc, 2013.

Tilka Jamnik: *Knjižna vzgoja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1997.

Metka Kordigel: *Mladinska literatura, otroci in učitelji*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1994.

Metka Kordigel in Tilka Jamnik: *Književna vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: DZS, 1999.

Metka Kordigel Aberšek: *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008.

Janko Kos: *Literarna teorija*. Ljubljana: DZS, 2001.

Janez Krek in Mira Metljak: *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2011.

Paul Kropp: *Vzgajanje bralca : naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Tržič: Učila, 2000.

Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999.

Jurka Lepičnik Vodopivec: *Teorija in praksa sodelovanja s starši*. Ljubljana: Littera picta, 2012.

Letni delovni načrt Petrovega vrtca. Otočec, 2011.

Ljubica Marjanovič Umek (ur.): *Otrok v vrtcu : priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja, 2001.

Vida Medved Udovič: *Igra vlog otrokova poustvarjalna dejavnost bralnega odziva V*: Boža Krakar Vogel (ur.). *Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 2008.

Jožica Merlak: *Ura pravljic*. Diplomaska naloga. Ljubljana, 1995.

Mojca Pokrajculja, koroška pripovedka. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999.

Katja Nared: *Kakovostna slikanica ni kičasta*. Ljubljana, 2013.

(http://www.siol.net/kultura/knjige/2013/11/kakovostna_slikanica_ni_kicasta_in_otrocja.aspx, pridobljeno 16. 8. 2015)

Mojca Osojnik: *Hiša, ki bi rada imela sonce*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, d. d., 2001.

Sonja Pečjak, Nataša Bucik, Ana Gradišar in Cirila Peklaj: *Bralna motivacija v šoli : merjenje in razvijanje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2006.

Ela Peroci: *Za lahko noč*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1980.

Katarina Podbevšek. Interpretativno branje kot del učiteljevega govornega nastopa. Jezik in slovstvo, letnik 40 (1994/95), št. 3 – 5.

Martina Šircelj, Marjana Kobe in Alenka Gerlovič: *Ura pravljic*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1972.

Zdenka Zalokar Divjak: *Vzgajati z ljubeznijo*. Krško: Gora, 2000.

10 PRILOGA

A OBRAZEC ZA OPAZOVANJE

OPAZOVANJE VZGOJITELJA/KNJIŽNIČARJA pri POSREDOVANJU
LITERATURE PREDŠOLSKEMU OTROKU

DATUM:

ODDELEK:

STAROST OTROK:

NASLOV KNJIGE oziroma SLIKANICE:

ZASTAVLJENI CILJI:

METODA DELA:

OBLIKA DELA:

PRIPOMOČKI:

UVODNA MOTIVACIJA:

NAPOVED BESEDILA:

BRANJE ali PRIPOVEDOVANJE:

IZRAŽANJE DOŽIVETIJ:

POGOVOR O PREBRANEM:

DEJAVNOST po BRANJU:

VZGOJITELJ KOT POSREDOVALEC LITERANEGA DELA:

OTROK KOT SPREJEMNIK LITERARNEGA DELA:

B BESEDILA PRAVLJIC

HIŠA, KI BI RADA IMELA SONCE

Mojca Osojnik

V velikem mestu je v senci velikih hiš čisto sama živela majhna hiša. Čas si je krajšala s preštevanjem. Štela je vrabce v žlebu. Štela potepuške mačke na stopnicah. Štela miši v luknjah. Štela je rdeče avtomobile na cesti. In včasih je štela celo dežne kaplje. Kadar pa hiša ni štela, je prisluškovala zvokom z ulice. Ljudje so kar naprej govorili o vremenu. Dež jih je spravljal v slabo voljo. Ozirali so se v nebo in si želeli sonca. Hiša je poznala marsikaj. Na primer dež. In meglo. In sivo ulico. In zelo majhen kos neba nad strehami. Le o soncu ni vedela ničesar, saj ni nikoli zašlo na njen košček neba. In tako je od jutra do večera tuhtala in se pogovarjala sama s seboj. Običajno hiše tega ne počnejo, a ker v mali hiši ni nihče prebival, je imel časa na pretek.

»Sonce je zagotovo zelo pomembno, če ljudje toliko govorijo o njem,« si je rekla hiša.

»Toda kaj sploh je sonce? In kakšno je videti? Pravijo, da je sonce rumeno. Celo zlato! Le čemu je potem podobno? Je živo? Ima roke? Ima noge? Kaj pa ušesa in rep? Morda pa je sonce takšno kot jaz? Če je sonce na nebu, potem mora imeti krila! In če nam res sveti, je mogoče videti kot žarnica! Ampak če je videti kot žarnica, zakaj mu potem pravijo sonce? Kaj pa, če je sonce nekaj kosmatega? Le kako bi nas drugače grelo? Včasih prav neusmiljeno pripeka! Ajs! Rada bi vedela, kam gre sonce ponoči. Navsezadnje, ali je današnje sonce res tisto od včeraj? Kaj pa, če je sonce vsak dan novo?

Kdo ve, morda sonce sploh ni eno samo! Lahko, da ima vsakdo svoje, čisto posebno sonce! Joj, kako rada bi tudi jaz imela svoje sonce!«

Toda sonca ni in ni bilo. In ker hiša ni vedela, kaj storiti, je postajala vse bolj nesrečna. Kar podrla bi se.

Potem pa je nekega jutra pred hišo ustavil tovornjak.

»Glej no, kaj se dogaja?« se je zdrznila hiša. V hišo so začeli prinašati stole, mize, omare, postelje, predalnike. Prinesli so še velik hladilnik, štedilnik in pralni stroj. Zvečer so spet odšli in zaklenili za seboj. Hiša od razburjenja vso noč ni spala. Naslednjega dne je prišel očka z mamico in otroki.

Hiša je bila vznemirjena: »Kakšen direndaj!«

Mamica je sešila nove zavese. Na okenska police je postavila cvetlične lončke. Skupaj so na novo pobarvali hišo. Tudi vrata in žlebove in okna. »Joj, kako sem lepa!« se je občudovala hiša. Zvečer sta očka in mamica uspavala otroke s pravljicami, ki so tudi hišo zazibale v srečne sanje. Končno je imela svoje sonce. Hiše pač niso zato na svetu, da bi živele same.

Mojca Osojnik. *Hiša, ki bi rada imela sonce*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 2001.

MOJCA POKRAJČULJA

Koroška pripovedka

Mojca Pokrajculja je pometala hišo in našla med smetmi krajcar. Zanj si je kupila piskrček. Zvečer je zlezla vanj, legla in zaspala. Zunaj pa je bil hud mraz in padala je slana.

Mojco Pokrajculjo je zbudilo močno trkanje na vrata njene hišice.

"Kdo je zunaj?" je vprašala.

"Jaz sem, lisica. Oh, Mojca Pokrajculja, lepo te prosim, pusti me k sebi, zunaj brije burja in pritiska mraz. Zmrznem, če me ne vzameš pod streho!" je javkala.

Mojca Pokrajculja pa se ni dala kar tako pregovoriti in je dejala:

"Če kaj znaš, ti odprem, drugače ne!"

"Šivilja sem," je odgovorila lisica.

Mojca Pokrajculja je spustila lisico v piskrček. Legli sta in takoj zaspali.

Še preden sta se v spanju prvič obrnili, je že spet trkalo na vrata. Ko je Mojca vprašala, kdo spet trka, je zajavkalo:

"Oh, Mojca Pokrajculja, lepo te prosim, zunaj je burja, slana pada in jaz zmrzujem. Volk sem in izučen mesar."

"Ker nekaj znaš, le pridi k nama," je odgovorila Mojca Pokrajculja, odprla vrata in spustila volka v piskrček.

Iz spanja jih je spet zbudilo javkanje:

"Mojca Pokrajculja, lepo te prosim, odpri mi! Burja brije, slana pada in jaz, medved, zmrznem, če me ne spustiš k sebi."

"Kaj pa znaš?" ga je vprašala Mojca Pokrajculja.

"Čevljar sem," je odgovoril medved. Mojca mu je nato odprla vrata na stežaj.

"Danes pa res vso noč ne bo miru," se je hudovala Mojca Pokrajculja, ko je znova začela trkanje in tarnanje.

"Mojca Pokrajculja, lepo te prosim, pusti me k sebi, zmrzujem!"

"Kdo pa si in kaj znaš?" je vprašala gospodinja.

"Jaz sem, zajček. Šivati znam kakor krojač," se je glasil odgovor.

Nato je tudi zajček dobil svoj kotiček pod piskrčkom.

Mojca Pokrajculja je bila že huda, ko je zopet nekdo trkal in stokal: "Mojca Pokrajculja, lepo te prosim, spusti me noter, ne prenesem več burje in slane." Bil je srnjak. Mojca Pokrajculja je tudi tega vzela pod streho, ko je zvedela, da je izučen drvar. Nato so vsi sladko zaspali.

Mojca Pokrajculja je zjutraj odposlala vse goste na delo. Volk je poskrbel za dobro večerjo.

Prinesel je več panjev čebel, jih zaklal in vse lepo otrebil, med pa očistil in spravil v lonec.

Skuhali so si večerjo in legli počivat. Ponoči je lisica zastokala: "Avbe, joj, mene pa trebuh boli!"

Mojca Pokrajculja ji je rekla: "Pojdi v kuhinjo in skuhaj si kamilic!" Lisica je vstala in odšla v kuhinjo. Komaj so vsi zadremali, je lisica že zopet stokala in tako dolgo javkala, da ji je Mojca Pokrajculja zopet rekla, naj si še skuha kamilic.

Lisica je tako šla trikrat v kuhinjo kuhat si čaja. Pa je ni prav nič ščipalo po trebuhu in tudi kamilic si ni kuhala. Vedela je namreč, kam je Mojca Pokrajculja spravila med in ga je polizala do kraja. Nato je sladko zaspala. Zjutraj je Mojca Pokrajculja odredila vsem delo, lisici pa je rekla: "Šiviljička, ker si bila sinoči bolna in nisi mogla spati, pa sedaj malo dalje poleži, da se spočiješ." V kuhinji je kmalu nato nastal velik hrup in prepir: "Ti si strd polizala!" "Jaz ne, pač pa ti!" in tako naprej, Mojca je odločila: "Tat je bil domačin,

nihče drug ni vedel za strd in tudi nihče ni mogel v piskrček, ker so bila vrata zapahnjena."

Da bi se gostje oprali sramote, je svetoval volk:

"Lezimo vsi na hrbet, odprimo usta in se sončimo! Kdor je pojedel med, temu prileze nazaj in kapal mu bo od ust."

Vsi so legli pred piskrčkom na travo in takoj zaspali. Lisica je imela slabo vest in je zato bedela. Res, strd ji je prilezla iz želodca in je kapala na tla. Hitro se je obrisala in namazala s strdjo poleg sebe spečega zajčka okoli ust. Nato je tudi ona brez skrbi zaspala.

Zbudil jo je hrušč. Zaspanci so se bili namreč medtem zbudili ter opazili, da se zajčku cedi med iz gobčka. Začeli so ga neusmiljeno poditi. Zajček je bežal in si polomil prednje noge, šele potem se mu je posrečilo pobegniti. Vsi so tekli za njim in Mojca Pokrajculja je ostala sama s piskrčkom.

Zajčku pa niso več zrasle prednje noge in zato ima še danes prednji par nog krajši od zadnjega.

Mojca Pokrajculja, koroška pripovedka. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1999.

STARA HIŠA ŠT. 3 (str. 5–8)

Ela Peroci

Naše mesto je vsak dan lepše. Popravili so ceste, zasadili parke in v parke postavili klopi za starčke, za otroke pa gugalnice. Sezidali so mnogo novih hiš, vse druge so pobelili, stare hiše pa so sklenili podreti.

Tako staro hišo imajo tudi v Rumeni ulici. Pred kratkim so se morali ljudje izseliti iz nje in ostala je prazna in tiha. Dišala je po zemlji in nobenega upanja ni bilo, da bi se še kdaj naselili ljudje v njej.

Otroci so si jo prišli ogledat.

»Kako jo bodo podrli?« je vprašala Rutica.

»Najprej bodo odprli streho in vso opeko bodo na vrtu lepo zložili. Potrebovali jo bodo, ko bodo zidali novo hišo,« je povedal Veljko.

»Poglejmo, če je še kaj v hiši!« se je nekdo oglasil in vsi so planili v vežo in po stopnicah. Razgubili so se po sobah, klicali so se in poslušali, kako odmeva njihov glas od praznih sten: rutica je našla v kuhinji na peči veliko belo mačko. Mežikala je v sonce in se leno pretegovala.

»Si ostala sama?« jo je vprašala.

»Mijaaav!« je odgovorila mačka.

»Zdaj boš našla mačka,« je sklenila Rutica. Mačka je zaprla oči in predla.

Drugi niso našli nič, le gole stene.

Takrat so v mestnem uradu naročili delavcem: »Pojdite v Rumeno ulico in poiščite hišo št. 3. To je stara, gola, popolnoma izpraznjena hiša, ki jo podrite.«

Delavci so zlezli na kamion in se odpeljali. Vozili so se čez pet križišč, potem so zavili na levo in ob rožnem vrtu na desno in zapeljali v Rumeno ulico. Ker pripelje sem le malokateri avtomobil, se otroci vsakega razveselijo. Zdaj so bili vsi zbrani v stari hiši.

Hiteli so k oknom. Kamion se je ustavil pred hišo. Delavci so si jo ogledovali in niso mogli verjeti.

»To ni stara hiša. Glejte, koliko otrok!«

Odpeljali so se naprej in po vsem mestu iskali drugo Rumeno ulico in drugo hišo št. 3, a ju niso našli.

Otroci v stari hiši so posedli v kuhinji okoli mačke in se pogovarjali o najlepših rečeh. Ko so jih starši poklicali h kosilu, so obljubili, da pridejo popoldne zopet in potem vsak dan. Stara hiša bo njihova. Tako je bilo in nikoli se niso lepše igrali. Uredili so si stanovanje. Dečki so znosili iz kleti in s podstrešij doma stare zaboje in iz njih zbili mize, mizice, stole, stolčke in omarice. Vsak je dobil svojo omarico in vanje so spravljali vse, kar jim je bilo najbolj pri srcu. Srebrne in zlate papirčke, steklene kroglice, izrezane slike iz barvnega časopisa, zanimive knjižice, majhna, tudi razbita ogledala, stekleničke za zdravila, skledice za vodene barve, košček šolske krede, stare žeblice, kos verige, kladivo, fračo in revolver. Ker so imele omarice nešteto predalov, so lahko svoje dragocenosti lepo shranili.

Deklice so pokazale vso svojo iznajdljivost, ko so izrezovale papirnate prtičke. Konservne škatle so spremenile v vaze. Prinesle so rož, da se je vsa hiša pomladila. Tudi okna so okrasile z njimi.

Mestni urad je vdrugeč poslal delavce v Rumeno ulico. Dali so jim s seboj načrt našega mesta in jim rekli: »Stara hiša št. 3 v Rumeni ulici podrite še danes. Tega dela ne moremo več odlašati!«

Delavci so se pripeljali, šli dvakrat v ulico gor in dol, se ustavili nekajkrat pred hišo št. 3, potem pa so rekli:

»To ni stara hiša. Ni gola ne prazna. Na vseh oknih so rože!«

Odpeljali so se naprej in ves dan iskali po mestu drugo Rumeno ulico in drugo staro hišo št. 3, a ju niso našli.

Otroci so si uredili še vrt. Posejali so peteršilj in korenček, tudi nekaj kamilic, če bo bolezen v hiši, rdečo redkvico in vrtno jagode. Vrt so lepo ogradili.

Ko je bilo vse končano, so na hišna vrata napisali seznam stanovalcev.

Tukaj stanujejo:

Rutica
Veljko
Bob
Saša
Tit
Tana
Tonka
Nana
Skok
Fantek
in bela mačka.

Starši so otrokom komaj zabranili, da niso tudi spali v hiši št. 3.

Bela mačka je otrokom obljubila zvestobo. Vso noč je hodila okoli hiše in ni nikogar spustila čez prag.

Nekega hladnega dne je Rutica zakurila v štedilniku. Pristavila je lonček za lipov čaj. Vseh deset otrok je posedlo okoli velike mize. Pili so grenak čaj, a je bil najslajši.

Pred hišo se je ustavil kamion z delavci. To je bilo zdaj že tretjič. Otroci so skočili k oknu in jim zaklicali:

»Zdravo! Zdravo!«

Delavci so jim odzdravili. Bob je prišel k njim na cesto in jih prosil: »Pripeljite nam, prosim, belega peska, da bomo posuli stezice v našem vrtu.«

»Pripeljemo vam ga,« so mu obljubili. A med seboj so se čudili: Že tretjič so nas poslali, da bi podrlhi staro hišo št. 3 v Rumeni ulici. A to ni stara hiša. Vsak dan je mlajša. Iz dimnika se veselo kadi, na oknih so rože, skozi okno gledajo otroci, okoli hiše je lepo obdelan vrt in na pragu sedi bela mačka.

Vrnili so se v mestni urad in tretjič sporočili, da je hiša št. 3 najprisrčnejša v Rumeni ulici. Predsednik gradbenega oddelka je poiskal seznam starih hiš v mestu, ki bi jim bilo treba podreti, in v tem seznamu je staro hišo št. 3 prečrtal.

Ela Peroci. *Za lahko noč*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1980.

SIROMAŠNI MLINARČEK IN MUCKA (str. 84–87)

Jacob in Wilhelm Grimm

V mlinu je živel star mlinar, bil je brez žene in otrok, le trije fantje so služili pri njem. Ker so bili že precej let v mlinu, jim je nekega dne rekel:

»Star sem že in rad bi se umaknil na zapeček. Pojdite po svetu, in kdor mi bo pripeljal v hišo najboljšega konja, bo dobil mlin, zato pa bo moral do moje smrti skrbeti zame.«

Tretji fant je bil za malega hlapca, ostala dva pa sta ga imela za tepčka in mu nista privoščila mlina in on si g ni več želel. Vsi trije iz so odpotovali, in ko so prišli ven iz vasi, sta ostala dva rekla neumnemu Janezku:

»Ti pa kar tu ostani, saj svoj živi dan ne boš našel konja.«

Janez pa je šel vseeno z njima. Ko se je znočilo, so prišli do neke votline in tam prenočili. Pametnejša dva sta počakala, da je Janez zaspal, potem pa sta vstala in se odpravila proč, prepričana, da sta to prav dobro izvedla. Pa se vendar ni izkazalo za pametno! Ko je vzšlo sonce, se je Janez zbudil in videl, da leži v globoki votlini. Ozrl se je okrog sebe in vzkliknil:

»O bog, kje pa sem?«

Potem je vstal in se skobacal iz votline, odšel v gozd in premišljal:

»Sam samcat in zapuščen sem tukaj, le kako naj pridem do konja?«

Hodil je po gozdu zatopljen v take misli in nenadoma je naletel na majhno pisano mucko, ki ga je prijazno ogovorila.

»Kam pa greš, Janez?«

»Ah, saj mi ne moreš pomagati.«

»Prav dobro vem, kaj si želiš,« je rekla mucka, »in dobil boš prav čednega konjiča. Pojdi z menoj in bodi sedem let moj zvesti hlapec, potem pa ti bom dala lepšega konja, kot si ga kdajkoli videl.«

»To je presneto čudna muca,« si je mislil Janez, »pa bom vseeno šel. Mogoče je pa res kar pravi.« Odšla sta v začarani gradič, kjer so služile same muce. Urno so tekale po stopnicah gor in dol, prav vesele in dobre volje. Ko so zvečer sedli za mizo, so bile tri muce za muzikanta, ena je vlekla po basu, druga po goslih, tretja pa je tako močno pihala v trobento, da so se ji kar lička napela. Ko so povečerjali, so umaknili mizo in mucka je rekla:

»Zdaj pa le zapešiva, Janez!«

»To pa že ne!« je rekel Janez, »z mucko pa že ne bom plesal, saj tega nisem še nikoli počel.«

»Potem pa ga pospremite spat,« je naročila mucka ostalim mačkam. Posvetile so mu v njegovo spalnico, ena mu je sezula čevlje, druga nogavice in končno je ena upihnila luč. Drugo jutro so spet prišle in mu pomagale iz postelje, ena mu je obula nogavice, ena zapela podveze, druga spet odšla po čevlje, ena ga je umila in druga obrisala z repkom po obrazu.

»To je pa mehko,« je rekel Janez. Seveda pa je moral mucu služiti in vsak dan nasekati drv in zato je dobil srebrno sekiro in srebrn klin in srebrno žago, bat pa je bil bakren. No, torej je ostal pri hiši, cepil drva, dobro jedel in pil, videl pa ni nikogar drugega kot samo pisano mucko in služinčad. Nekoč mu je rekla:

»Pojdi na travnik in pokosi travo!«

Dala mu je srebrno koso in zlat brus in mu ukazala, naj vse v redu opravi. Janez je odšel tja in naredil, kot mu je bilo naročeno, in ko je končal, je prijel koso, brus in seno odnesel domov in vprašal muco, če mu še ne bo dala njegovega plačila.

»Ne,« je rekla muca, »najprej mi moraš narediti še nekaj drugega. Tu so srebrni tramovi in srebrna tesarska sekira, ogelnik in vse, kar je potrebno, vse iz srebra, in iz tega mi najprej sezidaj majhno hišico!«

Janez je res sezidal hišico, potem pa vprašal, če je zdaj gotov in če lahko dobi konja. Tako je minilo teh sedem let, kot bi mignil. Zdaj ga je muca vprašala, če bi si rad ogledal njene konje.

»Seveda,« je rekel Janez. Torej je odprla hišico in skozi vrata je zagledal dvanajst ponosnih konj, ki so se bleščali in lesketali, da ti je srce kar poskočilo. Dala mu je še jesti in piti, potem pa je rekla:

»Zdaj greš lahko domov, ampak konja še ne dobiš. Čez tri dni pridem za teboj in ti ga bom pripeljala.«

Torej se je Janez odpravil in muca mu je pokazala pot k mlinu. Niti nove obleke mu ni dala, ampak je moral obdržati svojo staro razcapano haljo, v katero je bil oblečen, ko je prišel, in ki mu je bila po sedmih letih na vseh koncih in krajih premajhna. Ko se je vrnil domov, sta bila druga dva fanta tudi že tu in vsak od njiju je prignal konja, ampak en konj je bil slep, drugi pa hrom. Vprašala sta:

»Janez, kje imaš pa ti konja?«

»Čez tri dni pride.«

Zasmejala sta se in rekla:

»Ti, Janez, ti! Od kod ga boš pa dobil? Ta bo pa res pravi!«

Janez je stopil v sobo, mlinar pa mu je rekel, da ne sme sesti za mizo, ker je tako raztrgan in razcapan, in da bi ga bilo sram, če bi prišel kakšen človek. Torej so mu odnesli nekaj malega hrane pred hišo. Ko so se zvečer odpravljali spat, mu druga dva nista hotela dati postelje in končno je moral zlesti v gosji hlevček in prenočiti tam na trdi slami. Ko se je zjutraj zbudil, so že minili tisti trije dnevi in pred mlin se je pripeljala kočija, vanjo je bilo vpreženih šest lesketajočih se in gizdavih konj, zadaj pa je služabnik vodil še sedmega konja in ta je bil za mlinarčka. Iz kočije je stopila prekrasna kraljična in odšla v mlin in ta kraljična je bila tista pisana mucka, ki ji je siromašni Janez služil sedem let. Vprašala je mlinarja, kje je mlinarski vajenec, ki je tu za malega hlapca. Mlinar ji je odgovoril:

»Nismo ga mogli povabiti v mlin, ker je tako razcapan in zato spi v gosjem hlevu.«

Kraljična pa je rekla, naj ga takoj pokličejo. Torej so odšli ponj in presneto je moral vleči svojo haljico skupaj, da je bil sploh pokrit. Zdaj je služabnik razgrnil sijanje obleke, moral ga je umiti in obleči, in ko je bil s tem gotov, noben kralj ne bi mogel biti lepši. Potem je deklica zahtevala, naj ji pokažejo konja, ki sta ju pripeljala druga dva fanta in en

konj je bil slep, drugi pa hrom. Potem je zaukazala služabniku, naj pripelje sedmega konja, in ko ga je mlinar zagledal, je rekel, da takšnega še ni bilo na njegovem dvorišču.

»Ta je pa za tretjega fanta,« je rekla kraljična.

»Potem bo on dobil mlin,« je rekel mlinar, kraljična pa je rekla, da naj kar obdrži svoj mlin, odvedla je svojega zvestega Janeza, ga posadila v kočijo in se odpeljala z njim. Najprej sta se odpeljala k hišici, ki jo je Janez sezidal s srebrnim orodjem. Tam je stal zdaj velik grad, v njem pa je bilo vse iz srebra in zlata. Potem sta se poročila in Janez je postal bogat, tako bogat, da je imel vse svoje žive dni vsega dovolj. Zato pa naj mi nihče ne pripoveduje, da ne postane nič pravšnjega iz nekoga, ki ga imajo za tepčka.

Jacob in Wilhelm Grimm. *Grimmove pravljice, druga knjiga zbranih pravljic*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993.

IZJAVA O AVTORSTVU IN OBJAVI NA SPLETNIH STRANEH

Spodaj podpisana KARMEN FINK izjavljam, da je diplomsko delo z naslovom
POSREDOVANJE LITERATURE V PREDŠOLSKEM OBDOBJU
moje avtorsko delo in da se strinjam z objavo v elektronski obliki na spletnih straneh
Oddelka za slovenistiko.

Kraj in datum:

Otočec, 30. 10. 2015

Podpis: